

REALITATEA EVREIASCĂ

PUBLICAȚIE A FEDERAȚIEI COMUNITĂȚILOR EVREIEȘTI DIN ROMÂNIA

ANUL LXIV • NR. 584-585 (1384-1385) • 1 – 31 MAI 2021 • 19 IYAR – 20 SIVAN 5781 • 24 PAGINI – 3 LEI

ȘAVUOT 5781 la Templul Coral din București

Cei care au urmărit Tikun Leil Șavuot direct de la Templul Coral sau online, au putut vedea duminică, 16 mai, intervenția Marele Rabin Menachem Hacohen, urmată de o serie

de conferințe pe teme iudaice. Au fost aprinse lumânările de sărbătoare. Evenimentul a fost organizat de FCER, JDC, CEB, Cancelaria Rabinică și Talmud Tora.

Luni, în prima zi de Șavuot, membrii comunității au revenit la Templu, iar marți, 18 mai, în a doua zi de Șavuot, cei prezenți au rostit *Izkor*.

Detalii în numărul viitor al revistei noastre.

Adunare pentru susținerea Statului Israel

Duminică, 16 mai 2021, a avut loc la București o adunare publică de susținere a Statului Israel, la care au luat parte zeci de persoane, cetățeni israelieni, membri ai comunității evreiești din România și personalități ale vieții publice din România. Evenimentul a fost organizat cu sprijinul Fundației Laude-Reut, reprezentată de Tova Ben Nun-Cherbis, al Ambasadei Israelului în România și al Asociației Sioniste din România. Printre participanți s-au numărat Robert Cazanciuc, vicepreședintele Senatului, deputații Marcel Ciolacu (președintele PSD), Cristian Seidler (USR), Pavel Popescu (USR) și Andi Cristea (PSD), Ion M. Ioniță, ziarist, reprezentanți ai Primăriei Capitalei, scriitorul Radu F. Alexandru și alții.

În deschidere, Marco Maximilian Katz, vicepreședintele Asociației Sioniste din România, a mulțumit tuturor celor prezenți pentru susținerea arătată poporului și statului israelian în aceste clipe dificile.

Rugăciuni pentru pace au fost rostite de prim-rabinul FCER, Rafael Shaffer, și de rabinul Naftali Deutsch (Chabad România).

Ambasadorul Statului Israel în România, E.S. David Saranga, a apreciat prezența unui număr atât de mare de participanți ca fiind un simbol al solidarității cu Israelul. Diplomatul a mulțumit atât în numele său, cât și al celor nouă milioane de cetățeni israelieni. David Saranga a explicat că Israelul s-a retras din Fâșia Gaza, fapt care nu a dus la stabilirea păcii. Guvernul israelian nu are de ales și trebuie să se apere. Iar acesta nu este doar un drept, ci și o obligație a Guvernului de la Ierusalim. În ultimii zece ani, sute de milioane de euro au ajuns în Fâșia Gaza. Ce s-a întâmplat cu această sumă enormă? Bani au fost investiți în infrastructura

DAN DRUȚĂ

(Continuare în pag. 15)

Rachetele palestiniene distruse de sistemul de apărare israelian desupra Tel Avivului

FCER – solidaritate cu Israelul

MEDINAT ISRAEL

Împreună. Solidari. Alături.

Pe data de 20 mai 2021, Federația Comunităților Evreiești din România a organizat un eveniment online de solidaritate cu Statul Israel și de susținere a acestuia, în contextul tragice situații actuale. Au luat parte personalități politice din România, Israel și Germania, artiști și reprezentanți ai Cultelor, fiind subliniat regretul pentru pierderea de vieți omenești și dreptul Israelului de a se apăra. Întrunirea a fost moderată de Silviu Vexler, președintele FCER.

Detalii și reportaje în numărul viitor al revistei „Realitatea evreiască”.

Israelul, atacat cu rachete de teroriștii Hamas

Mii de rachete au fost lansate din Gaza de către organizațiile teroriste Hamas și Jihadul Islamic Palestinian împotriva orașelor israeliene, a populației civile. Israelul a reacționat și a bombardat clădirile în care Hamas și-a ascuns armele și lansatoarele de rachete. Și de această dată, ca și în războiul din 2014 (Operațiunea Protective Edge), Hamas nu a ezitat să folosească civilii palestinieni drept scuturi umane pentru a ascunde și a proteja depozite de armament, centre de comandă și lansatoare de rachete, reproșând apoi părții israeliene numărul mare de victime, inclusiv civili.

Armata israeliană a reușit să distrugă și o mare parte din „metroul” Hamas, nume dat tunelurilor subterane din Gaza, unde se ascund arme și chiar teroriștii în fața unui eventual atac terestru al forțelor militare israeliene.

Premierul Benjamin Netanyahu a declarat că luptele vor continua până la nimicirea celei mai semnificative părți a infrastructurii militare a Hamas, până când populația Israelului se va simți în siguranță și nu va mai fi amenințată de ploaia de rachete trase din Gaza în ultima săptămână.

(E.G.)

Agresivitatea negaționiștilor și a antisemiților este stimulată de lipsa de reacție a societății

Primele patru luni ale actualului mandat de parlamentar al lui Silviu Vexler, deputat din partea minorității evreiești, au fost dominate de reacțiile antisemite și negaționiste ale unor membri ai Legislativului sau ai societății civile, față de care președintele FCER a fost pus în situația de a lua atitudine. Așa cum s-a văzut și în Senat, și în Camera Deputaților, opiniile rostite de parlamentari la adăpostul imunității nu pot fi decât încurajate de inerția majorității aleșilor care adesea preferă să nu vadă și să nu audă astfel de derapaje de la normele democratice.

Un exemplu al degradării atmosferei parlamentare și al reacțiilor șocante, venind nu numai din partea reprezentanților AUR, ci și din cea a unor parlamentari de la PSD și de la PNL (acest din urmă caz conține o ironie istorică, dacă ne gândim că liberalii au avut doi premieri asasiinați de legionari), a fost intervenția aleșilor menționați pentru revizuirea proiectului de lege inițiat de Silviu Vexler la finalul mandatului precedent, vizând neacordarea de indemnizații atât foștilor legionari, criminalilor de război și membrilor organizațiilor fasciste sau naziste, cât și urmașilor acestora. Desigur că față de astfel de atitudini exprimate în legislativ, ieșiri precum amenințările cu moartea la adresa actriței Maia Morgenstern sau a deputatului Silviu Vexler devin explicabile, deși rămân revoltătoare și condamnable.

În favoarea faptului că reacțiile inflexibile, dar civilizate și conform normelor democratice, rămân singurele care pot produce rezultate pozitive pledează, din fericire, unele documente juridice.

Astfel, deputatul Silviu Vexler a depus o sesizare privind decizia de clasare dată de un procuror în dosarul privind afișarea simbolurilor legionare și a inscripției „Mișcarea Legionară” pe imobilul localizat în strada Iacob Negruzzi nr. 1, sector 1, București, precum și privind executarea salutului nazist de către Șerban Suru, proprietarul respectivei case, în fața unor instituții publice. După părerea procurorului, exprimată în decizia de clasare primită la FCER, se arată că „salutul efectuat de suspect în fața instituțiilor publice, portul unei cămăși de culoare verde și centură neagră și comemorarea lui Corneliu Zelea Codreanu nu sunt acțiuni de natură să promoveze ura, rasismul, antisemitismul sau xenofobia”. Concluzia procurorului de caz este că „se renunță la urmărirea penală în cauză, privind tăblița cu simbolul legionar de pe imobilul situat în Str. Iacob Negruzzi și folosirea simbolurilor legionare, pentru că nu este interes public în urmărirea faptelor”.

Ca efect al sesizării sus-menționate, Procurorul General al României, Gabriela Scutea, a analizat decizia procurorului de caz și a transmis o scrisoare în care se arată: „Reținem că ordonanța de renunțare la urmărirea penală și de clasare prezintă deficiențe în ceea ce privește cadrul procesual pentru dispunerea renunțării la urmărirea penală pentru starea de fapt în discuție. Din considerente, nu rezultă că autorul faptei este necunoscut, iar dispozițiile procedurale prevăd că în cazul autorilor cunoscuți trebuie să fi dobândit calitatea de suspect sau inculpat. Renunțarea la urmărirea penală *in rem* este în contradicție cu constatarea privind locuința lui Suru Șerban în imobilul de pe str. Iacob Negruzzi.” În aceste circumstanțe, Procurorul General al României a dispus redeschiderea anchetei și a întregului dosar, scrisoarea sa de răspuns încheindu-se edificator: „Întrucât întrebarea parlamentară menționează «până astăzi nu au fost luate măsurile impuse de legislația în vigoare», am solicitat Parchetului de pe lângă Curtea de Apel București să ia măsuri pentru verificarea existenței în prezent a plăcii de pe fața imobilului de pe str. Iacob Negruzzi nr. 1 și, în caz afirmativ, potrivit competenței să se sesizeze din oficiu organele de urmărire penală.”

Respectând independența justiției, parlamentarii pot contribui la diseminarea unor informații publice. Într-o interpelare din 2020, Silviu Vexler îi cerea ministrului Justiției din acea vreme, Cătălin Predoiu, să-i comunice care era poziția Ministerului Justiției în privința solicitărilor de revizuire și reabilitare a generalului Nicolae Macici, depuse de fiul acestuia la Curtea Militară de Apel București: „Generalul Nicolae Macici a fost comandantul Corpului 2 Armată și, ulterior, al Corpului 1 Armată și a fost persoana trimisă personal de Ion Antonescu la Odesa, să supravegheze execuția evreilor de acolo.

Ceea ce a hotărât domnul general, care a stat în Odesa fix două zile și jumătate, cât să rezolve problema, a fost să-i strângă pe acești 40.000 de evrei într-un număr de hambare, a ordonat armatei să stropească hambarele cu benzină și le-a înconjurat cu mitraliere de teren, după care le-a dat foc, iar cei care încercau să sară afară erau împușcați.

Bănuim că cei care au reușit să sară afară și să fie împușcați și nu arși de vii au avut un noroc mai mare.

Cei din ultimul hambar nu au mai fost chiar așa norocoși. Hambarul a fost înconjurat cu dinamită și au fost aruncați în aer, de vii.”

În loc de concluzie reamintim că, recent, Curtea Militară de Apel București a respins, ca inadmisibilă, cererea de reabilitare a coordonatorului masacrului de la Odesa, generalul Nicolae E. Macici.

ALX. MARINESCU

Sectorul IT și campania de vaccinare au salvat economia Israelului

Cotidianul *The Times of Israel* scrie că domeniul high tech (IT) a salvat economia Israelului în timpul pandemiei. Trebuie spus însă că fără succesul extraordinar al campaniei de vaccinare, situația, inclusiv cea economică, ar fi fost probabil mult mai rea.

Dar să sintetizăm analiza publicației israeliene asupra impactului pozitiv pe care l-a avut domeniul IT în ultimul an în Israel.

PIB-ul țării a scăzut cu 2,5% anul trecut, pe fondul măsurilor restrictive (carantine naționale și domenii economice întregi închise), necesare pentru limitarea răspândirii virusului. În același timp, rata șomajului a crescut la un maxim istoric al ultimilor 50 de ani.

Cu toate aceste probleme economice, Israelul s-a descurcat mai bine decât multe alte țări dezvoltate, scrie *The Times of Israel*. Iar unul dintre principalele motive a fost domeniul tehnologic, care a continuat să crească semnificativ. Cererea de servicii și produse digitale a crescut rapid, multe dintre activități s-au mutat online în toată lumea, pe fondul pandemiei.

Spre deosebire de alte sectoare ale economiei, cel tehnologic a cunoscut un avans în această perioadă. Companiile de profil din Israel au acumulat investiții de 9,3 miliarde de dolari anul trecut și un record de 5,5 miliarde de dolari în primele trei luni ale acestui an. Sunt cifre impresionante, dacă luăm în calcul aceeași perioadă a anului trecut, când au fost cu 50% mai mici, sau primele trei luni de anul acesta, când investițiile au fost mai mari cu 89% față de trimestrul precedent.

În plus, pe fondul deficitului de cipuri la nivel mondial, Google a anunțat că plănuiește să dezvolte un centru pentru producția de cipuri în Israel. De asemenea, compania producătoare de cipuri Nvidia a anunțat că își va extinde

capacitatea cu mai mulți ingineri în domeniu, iar Microsoft plănuiește să investească un miliard de dolari în Israel.

Toate acestea, coroborate cu succesul campaniei de vaccinare, fac ca economia Israelului să depășească criza. Pe măsură ce rata infectărilor scade, stabilitatea economică devine robustă, iar israelienii se pot uita din nou spre creștere. Conform estimărilor FMI, creșterea economică de anul acesta a Israelului va fi de 5%.

Pericolul nu va fi depășit cu adevărat până când pandemia nu se va fi încheiat. Iar pentru a ține sub control noile tulpini de Coronavirus și posibilele noi valuri de infectări, tot mai multe țări plănuiesc, la recomandarea specialiștilor, o a treia doză de vaccin anticoronavirus.

Israelul va rămâne în topul țărilor cu cele mai reușite campanii de vaccinare

În urma eforturilor depuse de Benjamin Netanyahu și de ministrul sănătății, Yuli Edelstein, Israelul a semnat încă din luna aprilie un acord cu reprezentanții companiei Pfizer pentru achiziția altor câteva milioane de doze de vaccin pentru anul 2022.

Acest acord va permite Israelului să țină pandemia sub control până cel puțin la finalul anului următor, a transmis Guvernul de la Ierusalim printr-un comunicat.

„Au fost câteva obstacole pe care am fost nevoiți să le depășim și am găsit resursele să facem asta. În curând vom avea suficiente doze de vaccin, atât pentru adulți, cât și pentru copii. Israelul se va afla din nou între primele țări care luptă cu pandemia de Coronavirus. Nu vor mai fi carantine, am depășit această fază”, a transmis prim-ministrul Benjamin Netanyahu.

GEORGE GÎLEA

(Continuare în pag. 22)

9 Mai – o dublă sărbătoare europeană

Ziua Europei este marcată în fiecare an la 9 Mai, data declarației istorice din 1950 a ministrului francez de externe, Robert Schuman. Acesta a propus, în cadrul unui discurs, plasarea producției de cărbune și oțel franco-germane sub controlul unei autorități comune, pentru a se verifica în acest fel producția de armament și posibilitatea ca un viitor conflict militar să poată fi evitat. Punerea în comun avea să reprezinte prima etapă a Federației europene și avea să facă să devină de neimaginat și imposibil din punct de vedere material un război între Franța și Germania. Robert Schuman a invitat și alte state europene să se alăture inițiativei. Această propunere este considerată a fi piatra de temelie a Uniunii Europene.

Astfel, la 18 aprilie 1951, a fost semnat Tratatul de la Paris, care institua Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO) între Germania, Franța, Belgia, Italia, Luxemburg și Țările de Jos. La 25 martie 1957, aceste state au semnat Tratatul de la Roma, care institua Comunitatea Economică Europeană (CEE) și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEA, astăzi EURATOM).

Amplul proiect de construcție europeană i s-au alăturat, de-a lungul timpului, încă 22 de state europene: Irlanda, Marea Britanie și Danemarca (1973), Grecia (1981), Spania și Portugalia (1986), Suedia, Austria și Finlanda (1995), Cehia, Cipru, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Slovacia, Slovenia, Polonia și Ungaria (2004), Bulgaria și România (2007) și Croația (2013). La 31 ianuarie 2020, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord a părăsit Uniunea Europeană.

Decizia privind instituirea Zilei Europei pe 9 Mai a fost luată în 1985, în cadrul Consiliului European de la Milano. Astăzi, Uniunea Europeană este o organizație atotcuprinzătoare și acționează în toate domeniile care privesc statele membre, modul de luare a deciziilor fiind consensul. Chiar dacă euroscepticii susțin inutilitatea acestei structuri, realitatea a infirmat opiniile lor. Uniunea Europeană a fost în stare să ia decizii importante și a acționat corespunzător în domenii grave, cum este cel al pandemiei de coronavirus.

România, membră a UE din 2007, a putut profita de toate avantajele calității de membru al acestei organizații, de aceea este importantă marcarea acestei zile și în țara noastră.

Dar 9 Mai are și o altă semnificație. Pentru o parte a Europei, această zi a marcat, în 1945, sfârșitul celui de al Doilea Război Mondial pe continentul nostru. (Războiul a mai continuat în Asia și s-a terminat cu capitularea Japoniei în august 1945.) Germania nazistă a fost înfrântă, au luat sfârșit carnagiul, bombardamentele, au fost eliberați prizonierii de război aparținând armatelor aliate și deținuții, câți mai rămăseseră în viață, ai lagărelor naziste ale morții.

Chiar dacă în următorii aproape 50 de ani s-a instaurat așa-numitul Război Rece și nu toate popoarele Europei s-au putut bucura de o perioadă de dezvoltare în libertate și democrație, sfârșitul celui de al Doilea Război Mondial a servit ca lecție liderilor marilor puteri foste aliate în timpul războiului. În pofida unor tensiuni care ar fi putut să se transforme în conflicte armate (de pildă, situația Berlinului sau criza rachetelor din Cuba), aceștia au evitat în ceasul al 12-lea alegerea acestei soluții. Și trăim cu speranța că așa se va proceda și în continuare.

EVA GALAMBOS

Sesiunea comună a Consiliului de Conducere și a Adunării Generale ale FCER-CM

Pe 29.04.2021 s-a desfășurat prima sesiune comună din acest an a Consiliului de Conducere și a Adunării Generale ale FCER-CM. Prezența la lucrări a fost atât fizică, în Biblioteca Templului Coral din București, unde au luat loc membrii prezidiului (președinte Silviu Vexler, vicepreședinte Ovidiu Bănescu, secretar general Eduard Kupferberg, prim-rabin Rafael Shaffer) și secretariatul sesiunii (Raluca Lazăr), cât și online, în cazul președinților de comunități și al invitaților, pentru a respecta regulile stricte de distanțare impuse de pandemia de Coronavirus. Prezența anunțată de secretarul general al Federației a fost statutară: 44 de membri ai Adunării Generale, din totalul de 53, prezenți sau reprezentanți, și o singură absență în rândul membrilor Consiliului de Conducere. Lucrările au fost deschise de președintele Silviu Vexler; acesta i-a dat cuvântul prim-rabinului Rafael Shaffer care a subliniat semnificația sărbătorii de Lag Baomer și i-a îndemnat pe toți participanții să fie respectuoși și solidari, chiar dacă, în unele probleme, se situează pe poziții diferite. Numai așa vom primi binecuvântarea lui Dumnezeu, a conchis prim-rabinul Shaffer care a urât succes lucrărilor.

Un antisemitism agresiv

În cuvântul său, **Silviu Vexler**, președintele FCER-CM și deputat al minorității evreiești, a subliniat că Federația s-a confruntat și se confruntă cu o perioadă dificilă, pe de o parte din cauza pandemiei de coronavirus, pe de alta din cauza creșterii antisemitismului care se manifestă în spațiul public în mod agresiv prin încercări de reabilitare a legionarismului, atacuri împotriva evreilor, comunităților, prin răspândirea de teorii conspiraționiste cu acuzații împotriva evreilor.

O altă problemă a acestei perioade este legată de dificultățile financiare prin care trec Federația și comunitățile, situație care a afectat activitatea noastră. A fost o perioadă complicată, neplăcută, dar în care, până la urmă, ne-am descurcat mai bine decât ne-am așteptat. Au fost efectuate reduceri de cheltuieli, de personal și s-a intensificat eficientizarea activității.

Ovidiu Bănescu, vicepreședintele FCER-CM, a arătat că situația meiteo, care a făcut ca de 1 mai să mergem la schi, nu la iarbă verde sau la strand, ca în anii precedenți, este la fel de bulversată și pe plan economic și în cel al activității comunitare. Pentru implicarea în lupta cu dificultățile create de pandemie, el a mulțumit președinților și membrilor conducerilor Comunităților evreiești, angajaților de la cele două cămine de bătrâni, DASM, precum și voluntarilor care au depus eforturi pentru a face față cu succes acestei situații solicitante.

Eduard Kupferberg, secretar general al FCER, a amintit că în noiembrie 2020 s-a întocmit un Raport de activitate pentru cea mai mare parte a anului trecut și că nu sunt prea multe de adăugat la Raportul de activitate al FCER pentru perioada decembrie 2020 - aprilie 2021, urmând ca primele trei luni din anul în curs să fie analizate în cadrul următorului Raport de activitate. Chiar și în condiții de pandemie s-a încercat să se meargă mai departe. Dacă la început salariile au fost reduse, pe parcurs procentul de diminuare a scăzut, așa cum și promisesse conducerea Federației, ceea ce a rezultat într-o anumită creștere a salariilor față de perioada similară din 2020.

Secretarul general al FCER a lansat un apel pentru vaccinare, pentru respectarea reglementărilor impuse pe perioada pandemiei și a mulțumit pentru eforturile făcute în vederea depășirii efectelor pandemiei. El și-a exprimat speranța că în 2022 lucrurile vor merge mai bine „și epidemic, și financiar”.

Activitate susținută în Camera Deputaților

Silviu Vexler a prezentat membrilor Consiliului de Conducere și Adunării Generale activitatea sa în primele patru luni de la începutul noului său

mandat de deputat, complet diferit față de cel precedent, din cauza stării și a atitudinii generale, a accederii în Parlament a unui partid cu vederi de extremă dreapta, având unii membri care sunt în mod fățis simpatizanți legionari sau neonaziști. „Lucrurile s-au înrăutățit treptat, dar aproape totul este încă la stadiul declarativ, nu la cel de acțiuni fizice”, a subliniat vorbitorul care a amintit că în ambele Camere ale Legislativului s-a făcut apologia mișcării legionare și au avut loc evocări ale unor criminali de război din perioada Holocaustului, iar în manifestări care nu au fost publice s-au exprimat tendințe de rescriere a istoriei și de negare a celor întâmplate în timpul Holocaustului. „Din păcate, aceste poziții nu au venit întotdeauna numai din partea partidului menționat, ci și din cea a unor reprezentanți ale celor mai mari partide de pe scena politică.”

Ca exemplu al degradării relațiilor în Legislativ, Silviu Vexler a amintit că reprezentanți ai AUR, dar și ai altor partide doresc revizuirea proiectului de lege inițiat de el la finalul mandatului trecut, prin care a eliminat acordarea de indemnizații atât foștilor legionari, criminalilor de război și membrilor organizațiilor fasciste sau naziste, cât și urmașilor acestora.

El a arătat că a reacționat întotdeauna la aceste presiuni și că, deoarece la început nu a existat o reacție solidară din partea colegilor deputați, el a promovat „Declarația” Parlamentului României (prezentată pe larg cititorilor revistei noastre într-un număr trecut) prin care au fost condamnate manifestările antisemite și tentativele de reabilitare a criminalilor de război, iar liderii politici și-au asumat public angajamentul de a combate astfel de comportamente.

Silviu Vexler a mai spus că și-a respectat promisiunea și a demarat procedura parlamentară pentru completarea legislației privind-i pe supraviețuitorii Holocaustului, astfel încât și urmașii acestora să primească o indemnizație din partea statului român. Atunci când acestea completează va fi aprobată și promulgată, Comunitățile evreiești vor fi anunțate pentru ca toți cei în drept să poată beneficia de ea.

În final, înainte de a proiecta două înregistrări de la intervențiile sale în Senat și în Camera Deputaților împotriva reabilitării unor legionari și criminali de război (Mircea Vulcănescu și Valeriu Gafencu), deputatul a mai declarat că a continuat bunele relații cu toate partidele parlamentare, cu excepția AUR. Vorbitorul a subliniat raporturile bune și cu noul guvern și noua coaliție de guvernare.

Situația financiară a FCER-CM în an de pandemie

Atât materialul privind „Rezultatele economico-financiare pe anul 2020”,

O. Bănescu (stg.), S. Vexler, E. Kupferberg și R. Shaffer

cât și cel intitulat „Orientări privind bugetul de venituri și cheltuieli pe anul 2021” au fost prezentate Consiliului de Conducere și Adunării Generale de către vicepreședintele Ovidiu Bănescu, care a și coordonat colectivul pentru buget, alcătuit din director Silvian Horn, contabil-șef Clemansa Teohari și șef serviciu Valeriu Medeleț, colectiv care a primit și felicitările membrilor celor două foruri de conducere pentru modul de alcătuire și prezentare a bugetului.

Rezultatele economico-financiare ale FCER pe anul 2020

De la bun început, se subliniază că economia României și cea din UE au fost blocate din cauza crizei generate de pandemia de Covid-19. În aceste condiții, alocațiile primite de Federație de la organizațiile evreiești, dar și de la autoritățile centrale și locale din România au fost afectate, ceea ce a dus la diminuarea acestui capitol al veniturilor FCER. Printre măsurile luate pentru a contracara această situație s-a numărat reducerea fondului de salarii, inițial cu 50% pentru salariații pensionari, beneficiarii unor contracte de drepturi de autor și contracte de prestări servicii, și cu 19% în cazul salariaților nepensionari. Pe măsură ce situația financiară s-a ameliorat, reducerile au fost micșorate la prima categorie în patru tranșe trimestriale (30%, 25%, 20% și 15%), iar la a doua categorie cu 15%, 12%, 8% și

5%, existând intenția de a restabili salariile integrale începând din trimestrul III 2021, dacă situația financiară o va permite.

Tot în scopul reducerii cheltuielilor, Centrele de Instruire și Recreere de la Cristian, Eforie și Borsec au intrat în conservare, personalul de la Oficiul CIR din cadrul FCER și cel de la Centre fiind parțial disponibilizat.

Măsuri de reducere a cheltuielilor s-au aplicat și în Departamentele Cultură, Protocol, Administrativ, Management, Transport, Ed. Hasefer, revista *Realitatea evreiască*, CSIER și Muzeul de Istorie. Niciuna dintre aceste măsuri nu a afectat Departamentul de Asistență Socială și Medicală și nici activitatea de cult.

În aceste condiții, execuția bugetară a fost una echilibrată, înregistrându-se și un excedent minim de 26,5 mii lei, veniturile înregistrând o diminuare cu 1,3% față de nivelul proiectat inițial, înainte de declanșarea pandemiei, 27,3% din totalul veniturilor provenind din surse proprii, iar peste 57,6% din total fiind surse atrase. Acestea din urmă au avut realizări cu 3,5% sub nivelul proiectat.

După cum a arătat Ovidiu Bănescu, din totalul cheltuielilor, 85% au fost alocate comunităților evreiești din România, 5% din total cheltuieli au mers către finanțarea activităților de coordonare

**EVA GALAMBOS
ALX. MARINESCU**
(Continuare în pag. 4)

Leon Rotman a primit Placheta aniversară „Dinamo – 73 de ani”

La 73 de ani de la înființare, Clubul Sportiv (CS) Dinamo și-a sărbătorit recent sportivii care au adus glorie țării și Clubului, dar și pe cei care se pregătesc să le urmeze, acordându-le plachete aniversare. Au participat personalități din: viața politică, ministrul tineretului și sportului, Eduard Novak, ministrul afacerilor interne, Lucian Bode, președintele Camerei Deputaților, Ludovic Orban, președintele Senatului, Anca Dragu; președintele Comitetului Olimpic și Sportiv Român (COSR), Mihai Covaliu, președintele CS Dinamo, Ionuț Adrian Popa; șeful Jandarmeriei Române, col. Alin Mastan; din viața sportivă, președinții federațiilor române de canotaj, de lupte, de handbal, directoarea generală a CSM București; campioni olimpici, 18 sportivi ai clubului, calificați pentru Jocurile Olimpice (J.O.) de la Tokyo 2021. De-a lungul manifestării au fost prezentate imagini de referință pentru istoria clubului. Numitor comun al cuvântărilor – elogiul realizărilor sale: 128 de medalii olimpice, 1.163 de medalii la campionate mondiale, 1.121 de medalii la campionate europene. Președintele CS Dinamo a

înmănat plachete aniversare ministrului tineretului și sportului, precum și președintelui COSR.

Primul invitat căruia i s-a decernat distincția, dublu medaliat cu aur la J.O. de la Melbourne, în 1956, a fost Leon Rotman. „Mă bucur că am ajuns să trăiesc această zi, eu, care am venit aproape copil la Club”, a mulțumit laureatul primind felicitări din partea oficialităților și a colegilor.

Leon Rotman a văzut lumina zilei la București, în 1934, în plină ascensiune a extremei drepte. Tatăl lui, tâmplar de mobilă de lux, deținea un depozit de mărfuri, care i-a fost confiscat de legionari în 1941. Leon Rotman și-a pierdut în Holocaust aproape toate rudele din partea mamei, din Transilvania de Nord, deportate în lagăre ale morții. După bacalaureat, urmează un curs de calificări pentru strungari și e angajat la Uzinele Timpuri Noi. Pasiunea pentru sport îl determină să se înscrie în 1952 la secția de caiac-canoe a Clubului. Iese învingător la Concursul național din 1954. La o întrecere între echipele naționale ale României și Ungariei,

IULIA DELEANU
(Continuare în pag. 22)

Sesiunea comună a Consiliului de Conducere și a Adunării Generale ale FCER-CM

(Urmare din pag. 3) și reprezentare la nivel național, iar 10% din total cheltuieli au fost destinate funcționării și administrării organizaționale la nivel național.

Trebuie subliniat că activitatea de asistență socială și medicală a deținut o pondere de 52,4% din totalul cheltuielilor efectuate în anul 2020.

Din valorificările de imobile din Zalău, Oradea, Sighet și Botoșani, o parte semnificativă a sumelor încasate a rămas la dispoziția respectivelor comunități pentru reabilitarea patrimoniului imobiliar propriu.

Orientările privind bugetul de venituri și cheltuieli al FCER-CM pe anul 2021

În continuare, vicepreședintele FCER-CM a prezentat Consiliului de Conducere și Adunării Generale orientările privind bugetul de venituri și cheltuieli al FCER-CM pe anul 2021.

Vorbitorul a precizat că materialul a fost conceput având în vedere efectele profunde asupra realizărilor din 2020, cauzate de pandemia de Covid-19. Volumul veniturilor obținute în anul 2020 din alocațiile de la Fundația Caritatea și, în consecință, previziunile pentru 2021 la acest capitol au stârnit o amplă dezbatere asupra viitorului relațiilor dintre FCER și Fundația Caritatea.

Proiectul de venituri pe acest an prevede o creștere față de 2020 la capitolul veniturilor din surse proprii, dar o diminuare sensibilă la surse atrase. Ca atare, structura veniturilor a fost păstrată la niveluri identice cu cele realizate în 2020, o creștere fiind prevăzută la capitolul de surse proprii, respectiv la 31% de la 27,3%.

La cheltuieli se prevede o ușoară creștere a alocațiilor pentru comunități (86,9% față de 85% în 2020), urmând să scadă ușor cheltuielile pentru coordonare și reprezentare la nivel național (3,7% față de 5%), cât și cele pentru funcționare și administrare organizațională.

Și în 2021, prevederile referitoare la nivelul cheltuielilor au fost realizate plecându-se de la necesitatea asigurării activității de asistență socială și medicală, prin sprijinul acordat de organizații evreiești precum Claims și Joint, activitatea DASM având o pondere de 62% în totalul cheltuielilor FCER din anul 2021.

Raportul Comisiei de Cenzori

Comisia de Cenzori, reprezentată de Florea Țugui, a prezentat Bilanțul Contabil, Contul exercițiului și anexele acestuia, apreciind că acestea reflectă cu fidelitate rezultatele activității financiare și propunând aprobarea acestora de către Consiliul de Conducere și de către Adunarea Generală.

S-a constatat o creștere a capitalului social, care a fost inventariat și s-a constatat că era corect înregistrat în contabilitate. Concluzia a fost că evidența analitică și sintetică este ținută conform legii, iar contabilitatea este ținută la zi și reflectă realitatea operațiunilor contabile. Nu s-au constatat deficiențe în cheltuirea sumelor primite de la bugetul de stat. Veniturile din sponsorizare de la Fundația Caritatea au fost utilizate conform destinațiilor din Memorandum.

Atât Rezultatele economico-financiare pe 2020, cât și Orientările pe 2021 și Raportul Comisiei de Cenzori au fost aprobate în unanimitate de Consiliul de Conducere și de Adunarea Generală.

Din opiniile participanților

Președintele CE Oradea, Felix Koppelman, l-a felicitat pe Silviu Vexler pentru „prestația cu totul deosebită ca deputat al minorității evreiești, pentru cum ne reprezintă și pentru ceea ce face”. Vorbitorul a amintit contribuția evreilor la războaiele purtate de România, dar mulți dintre veteranii decorati au fost apoi maltratați, batjocoriți și uciși. Aceste fapte trebuie iertate, dar nu uitate.

Referindu-se la partea economică, vorbitorul a apreciat conținutul materialelor prezentate forurilor de conducere colectivă ale FCER și a afirmat că, în ultimul an, sistemul comunitar evreiesc „a trecut proba de reziliență”, deoarece a fost anul cu cele mai multe sume atrase de către comunități. „Ca și până acum, în caz de criză, banii comunităților au stat și stau la dispoziția FCER sub formă de împrumut și subliniez corectitudinea financiară a Federației, banii împrumutați de CE Oradea fiind ulterior restituiți și cu dobânzile aferente.” Referitor la pandemie, vorbitorul a amintit că Tora ne-a învățat acum 3500 de ani să păstrăm igiena, ceea ce acum ni se cere de autorități pentru a învinge virusul SARS-CoV-2. „În acest an, nu am avut atâtea decese și internări câte am avut în anii precedenți”, a mai spus F. Koppelman.

Președintele de onoare al FCER, dr. Aurel Vainer, a subliniat că „este de toată lauda faptul că avem un tânăr reprezentant în Parlamentul României, care știe să ia atitudine cu promptitudine și cu tact, dar și cu vehemență împotriva acestor derapaje”, deoarece statul român nu poate tolera astfel de atitudini și cerințe de rescriere a istoriei. Deputatul a spus foarte corect că ne manifestăm în continuare loialitatea „față de România și de poporul român; și deputatul nostru să exprime și să laude înțelegerea și prietenia înțereumană pe care evreii le promovează de când sunt pe aceste meleaguri și să voteze orice inițiativă legislativă care e în favoarea oamenilor”.

Președintele CE Dorohoi, Ioji Sacagiu, a salutat poziția în Parlament a președintelui FCER.

Robi Roth a transmis și el felicitări pentru intervențiile deputatului și a propus constituirea unei platforme mai largi pentru combaterea antisemitismului și pentru diferențierea între acte antisemite și cele „neprietenești”, el nefiind de acord că „trăim azi în România ca în anii '30”. Silviu Vexler a uzat de „dreptul la replică” și a negat că ar fi „irosit toată muniția” în cazuri ca al lui Mircea Vulcănescu, dar nu poate ignora faptul că senatorul Sorin Lavric are deja „un program săptămânal de elogiare a marilor lideri fasciști și legionari”. De asemenea, deputatul a menționat, ca dovadă că acțiunile sale au fost utile, și faptul că Procurorul General al României, Gabriela Scutea, i-a răspuns la interpellarea privind sediul mișcării legionare și apologia acesteia în public, dispunând redeschiderea integrală a dosarului.

Ovidiu Bănescu a apreciat că susținerea alegerii lui Silviu Vexler și ca președinte al FCER, și ca deputat a fost o decizie corectă, în ciuda unor opinii diferite exprimate anul trecut înainte de Congresul al IV-lea. De asemenea, el consideră că o platformă mai largă de combatere a antisemitismului ar dilua reacția împotriva unor astfel de derapaje.

Referitor la pandemie, vorbitorul a amintit că, în urmă cu 5, 10 sau 15 ani, țările europene în care azi antisemitismul se manifestă cu violență erau și ele în etapa „vorbilor”, apoi mesajele s-au radicalizat și au avut loc agresiuni fizice, nu doar declarative. Azi, România are un partid extremist în Parlament, mesajele sunt mult mai virulente, inclusiv în mediul online. „Aceste luări de poziție trebuie combătute, inclusiv pe rețelele de socializare, iar acum problema este că nu se aplică legea.”

Președintele CE Piatra Neamț, Emil Emanuel Nadler, a atras atenția în cuvântul său că „ar trebui depășit stadiul declarațiilor și puse la treabă instituțiile statului care aplică legea”. El a precizat că „antisemitismul se bazează pe incultură” și, ca atare, Ministerul Educației ar trebui să devină mai activ, iar judecătorii ar trebui să fie mai fermi. De asemenea, Academia Română a editat o sinteză istorică în care Holocaustul este minimalizat, ceea ce constituie o recidivă la cazul unui profesor din Germania care a fost lăsat să facă afirmații negaționiste în Aula Academiei. „La Piatra Neamț am o relație permanentă cu Jandarmeria și cu SRI, dar depinde de fiecare, la locul lui, cum întreține aceste relații.” Președintele Nadler a subliniat că trebuie discernământ între acțiunile antisemite și cele de vandalism fără o componentă antisemită.

Președintele CE Sighetu Marmației, David Lieberman, a spus că manifestările de antisemitism din România au ecou în Israel, unde vorbitorul a fost întrebat dacă deschiderea turismului în România va fi pusă sub semnul întrebării din cauza acestor manifestări. Ca atare, a propus o întâlnire la Ministerul Economiei, Mediului de Afaceri și Turismului pentru a evita scăderea numărului de turiști din Israel. Vorbitorul a mai amintit că Sighetu Marmației se află într-o zonă sensibilă geografic și politic, în apropierea Ucrainei, dar relațiile Comunității cu serviciile de protecție a ordinii sunt foarte bune și s-a reușit conlucrarea pentru a contracara unele ieșiri antisemite în contextul pandemiei.

Președinta CE Timișoara, Luciana Friedmann, a declarat că intervențiile președintelui Silviu Vexler în calitate de deputat sunt o pârgie importantă la dispoziția FCER pentru a milita pentru aplicarea legilor. Ea a amintit că și la Timișoara există un consilier municipal care se referă la „mafia evreiască”, ceea ce a dus la creșterea naționalismului și a antisemitismului, dar colaborarea cu Jandarmeria, Poliția și SRI este excelentă, simțindu-se însă nevoia de măsuri de securitate suplimentare în cadrul Comunității.

Președintele CE Brașov, Dan Floroian, și-a exprimat consternarea că un evreu poate considera că atacul la adresa unui semen de-al său poate fi tratat cu moderație, pentru că, dacă aceste manifestări nu sunt combătute, ele se vor agrava în viitor.

Președintele CE București, Paul Schwartz, a apreciat că subiectele de pe ordinea de zi au fost actuale și grave și l-a felicitat pe Silviu Vexler pentru intervențiile în Parlament. Vorbitorul a subliniat că astfel de probleme există în toată Europa și a dat exemplul evreilor din Franța, care doresc să plece în Israel pentru că simt că le este amenințată viața, precum și al comunității evreiești din Germania, care este supusă unor manifestări antisemite tot mai frecvente și mai

grave. A propus colaborarea cu alte minorități etnice, pentru a prezenta intențiile pe care le avea Hitler referitor la numeroase națiuni europene.

Israel Sabag, directorul JDC pentru România, l-a felicitat pe Silviu Vexler pentru eficiența sa în a atrage sprijinul Președinției, Parlamentului, Guvernului și instituțiilor statului pentru evreii din România. El a subliniat că pandemia, problemele economice, manifestările antisemite reprezintă noi dificultăți pentru conducerea FCER. El i-a mulțumit lui Silviu Vexler pentru curajul său și a subliniat că „în România nu avem privilegiul de a tăcea. Nu e suficient să spui NEVER AGAIN!, ci trebuie să fim uniți. Nu putem influența trecutul supraviețuitorilor, dar le putem influența prezentul, e foarte important succesul DASM. Suntem mândri de ceea ce faceți în România!”

Răspunzând unora dintre problemele ridicate de vorbitori, președintele Silviu Vexler a precizat că a avut deja o serie de discuții cu ministrul educației, Sorin Câmpeanu, pentru a determina de ce anume este nevoie în vederea realizării cadrului legislativ necesar pentru introducerea orelor privind istoria evreilor și a Holocaustului în programa școlară. Vorbitorul a amintit că în 2004, odată cu adoptarea Raportului Comisiei Wiesel, statul român și-a asumat această obligație, dar lucrurile au fost apoi neglijate și această disciplină a dispărut din școli. Acum, vor trebui emise ordine de ministru pentru ca subiectul să fie studiat și să se elaboreze și un manual de specialitate, în colaborare cu Institutul „Elie Wiesel”.

De asemenea, va fi transmis la Ministerul Turismului mesajul solicitat de președintele David Lieberman. În acest sens, a fost reactivată și o idee propusă de dr. Aurel Vainer, privind crearea unor trasee turistice cu caracter evreiesc în regiunile istorice ale României. Un interes deosebit a fost manifestat în această direcție și de ministrul culturii.

Vot asupra unor documente supuse aprobării

La punctul **Propuneri de modificări la Regulamentul intern al FCER-CM și la Organigrama FCER-CM**, secretarul general al Federației, Eduard Kupferberg, a explicat cauzele care au impus modificările, aprobate de Comitetul Director. Cum nu au fost întrebări sau luări de cuvânt, propunerile la Regulament au fost votate în unanimitate. În ceea ce privește Organigrama, aici urmează să se introducă simplificări prin desființarea și comasarea unor funcții. *Propunerea a fost votată în unanimitate.*

A fost abordată **noua politică de prelucrare a datelor**. Ea a fost modificată în spiritul cerințelor UE și a fost implementată și în cadrul Federației, a spus secretarul general al FCER, care a arătat că vor fi trimise comunităților detaliile necesare. El a cerut să se ia în serios setul minim de instrucțiuni legate de aceste referențieri. *Consiliul de Conducere și Adunarea Generală le-au votat în unanimitate.*

La următorul punct cu privire la **aprobarea componenței Comisiei de Etică a FCER-CM**, după ce s-a citit componența, s-a votat cu o abținere, privindu-l pe Alex. Marinescu, pentru

(Continuare în pag. 22)

Iom HaZikaron 5781

În România

Evenimentele dedicate Iom HaZikaron 5781 care au avut loc în România au fost realizate online de FCER, prin DCIAM și CE Oradea. „Am ascultat sirenele din Israel, moment de reculegere marcând începutul Zilei”, a deschis întrunirea online directorul DCIAM și al JCC Oradea, Robert Schorr. Prim-rabinul de Oradea, Shraya Kav, a psalmodiat *El Male Rahamim* în memoria soldaților căzuți în războaiele Israelului și a victimelor terorismului. A intonat *Hatikva*. „Avem o țară puternică, a spus prim-rabinul. Fiecare evreu din întreaga lume poate veni în Israel să-și reclădească viața. Mii de ostași au murit pentru ca Israelul să existe. Sunt în sufletele noastre în fiecare zi, tot anul. Respectăm familiile care și-au pierdut copii, părinți, frați. *Am Israel Hai* – Poporul lui Israel trăiește – în trecut, prezent, viitor. Dacă vom fi uniți, un singur popor - o singură inimă, vom avea succes.”

În dimineața următoare, după *Shahrit*, prim-rabinul Shraya Kav, luptător în Războiul de Șase Zile din '67, a împărtășit participanților un episod

R. Rivlin a depus o coroană de flori

trăit de el însuși. „Făceam parte din grupul care lupta pe Muntele Golan, la granița cu Siria. Eram o sută de soldați. Urcușul era foarte greu, primejdiile – fatalmente, mari. 40 dintre noi au murit, 30 au fost răniți. Un preț enorm, dar izbânda a fost a noastră. M-am numărat printre răniți. Întâi am fost nimerit de două gloanțe. Totuși am putut continua lupta. Gloanțele le am și acum în corp. Apoi am primit un al treilea glonț. În noaptea care a urmat n-am putut închide ochii de durere. Pierdeam mult sânge. Nu-mi mai simțeam brațele. Am ajuns la spital. Se punea problema amputării ambelor mâini. Medicii au făcut tot ce le-a stat în putință să nu se ajungă acolo. Am rămas internat mai bine de jumătate de an. Cu ajutorul lui Dumnezeu și al medicilor, mâinile mi-au fost salvate, dar degetele de la mână dreaptă nu le pot mișca nici acum.”

Iom HaZikaron s-a încheiat cu lansarea volumului *Tzahal: o istorie a armatei israeliene* de Ovidiu Raetchi, vicepreședinte al Comisiei de Apărare din Camera Deputaților, fost parlamentar pentru Diaspora în Orientul Mijlociu, doctorand în istorie și științe politice. Lansarea a fost moderată de Robert Schorr.

Pivotul cărții, reieșind din succinta prezentare făcută de autor, a fost modernitatea și specificul armatei israeliene, în context geostrategic: o fâșie îngustă de pământ, permițând ca în câteva ore să fie atins orice obiectiv-țintă, înconjurată de țări inamice și de Marea Mediterană. Imediat după declararea independenței statale, Israelul a fost atacat de cinci țări arabe și confruntat, în interior, cu atacurile de gherilă ale palestinienilor. Israelul era

amenințat cu distrugerea. Atunci au fost stabilite și puse în practică principiile strategice ale războiului modern: exemplul personal al comandantului; disciplina severă; meticulozitatea; autorizarea ofițerilor de a improviza, atunci când situația o impunea, fără să aștepte ordinele superiorilor; concentrarea forțelor asupra obiectivelor majore; spiritul *never again*, născut din situațiile-limită prin care evreii au trecut în Holocaust; lipsa de subestimare a oricărei amenințări; pregătirea intelectuală a liderilor din Tzahal; multilingvismul; unitatea, indiferent de opțiunile politice; spiritul egalitarist. În sinteză, „ceea ce contează este ca misiunea să fie dusă până la capăt: *ruah Tzahal*”. În condițiile Intifadei, au fost adăugate: folosirea armei numai în situații critice; nonviolența față de civili; protejarea demnității umane indiferent de religie, etnie; sacralitatea vieții, valoare fundamentală a iudaismului.

Președintele CE Oradea, ing. Felix Koppelmann, a mulțumit autorului și moderatorului, participând împreună cu R. Jakobi și R. Jehoshua la dezbateri legate de expozele despre poziția României în războiul din '67, în contrasens cu a țărilor excomuniste, și obligativitatea, în Israel, a serviciului militar pentru femei.

Președintele FCER, Silviu Vexler, a transmis mulțumiri organizatorilor, invitatului, participanților.

Comemorare în Israel

În preambulul comemorărilor de Iom HaZikaron, președintele Reuven Rivlin s-a întâlnit cu rude ale militarilor căzuți. Povestirile lor s-au remarcat prin sobrietate și laconism. Lt. în marina militară Barak Itkis z.l. avea 20 de ani. A fost ucis la datorie, într-un incendiu. Fratele lui, maior Amichai Itkis z.l., 28 de ani, pilot pe F16 în

Escadronul Scorpion, comandant adjunct al Escadronului Bat, luptător în al doilea război din Liban, urma să se căsătorească în curând. A murit într-un accident de antrenament. În urma lt. col. Emmanuel Yehuda Moreno z.l., căzut în al doilea război din Liban, au rămas soția și trei copii. Într-un atac terorist pe Muntele Templului și-a pierdut viața serg. major Kamil Sha'anani. Avea 23 de ani. Comandant al examinării avioanelor și calității zborurilor IDF, maior David Karsenky z.l., bolnav de cancer, a murit la datorie. „Felul în care trăiți ne învață o mare lecție de curaj, înțelesul vieții și înțelesul morții. Fie ca viețile voastre să fie demne de memoria lor”, a spus Reuven Rivlin.

La ceremonia de la Zidul de Vest, președintele Israelului, luptător în multe războaie, a amintit de toți camarazii săi căzuți. „În Israel și în lume, am lucrat pentru dreptul nostru inalienabil la apărare și securitate. Cred că am făcut ce trebuia, dar sunt sigur că nu

B. Netanyahu

e destul. Am promis familiilor voastre că voi fi soldatul vostru. Este ceea ce am făcut și voi face.”

Agenția Evreiască, în colaborare cu WZO, JNF, Keren Kayesod, JFNA și JFC, a organizat comemorarea a 60 de ani de la scufundarea vasului *Egoz* având la bord 44 de evrei marocani în drum spre Israel, misiune secretă

Trupe israeliene la Zidul Plângerii

condusă de Mossad, în care a pierit și ofițerul Haim Tzarfaty z.l. „Tragedia *Egoz*-ului este națională și personală”, a spus Gila Gutman Azulay care și-a pierdut mama, cinci frați și surori în dezastru. „Nu le-am zis un cuvânt de bun rămas. Nu mi-am putut imagina că n-o să-i mai vad.”

„Acum 44 de ani, dragul meu frate Yoni a fost ucis în timp ce conducea un comando pentru salvarea prizonierilor la Entebbe”, a amintit premierul Netanyahu la ceremonia de pe Muntele Herzl. „La începutul războiului de independență, Zvi Ashkenazy, soldat în Palmach, scria: «Am așteptat 2000 de ani această clipă și acum, că a venit, vom face sacrificiile necesare pentru țară». Viața lui Zvi a fost unul dintre sacrificii. Sunt de atunci 73 de ani de suferință, de renaștere. În '73, Războiul de Iom Kipur a izbucnit cu șocul unui atac-surpriză. Eram student în SUA. A doua zi am luat avionul spre casă. Era plin de soldați, ofițeri, rezerviști. Când m-am întors la studii, multe locuri erau goale. Nu putem rămâne indiferenți la amenințările de război și distrugere ale celor care ne vor pieirea. Dacă am fi recunoscut la timp primejdia în '73, foarte probabil multe dintre viețile ostașilor noștri ar fi fost salvate.”

În anul 73 e.a., Masada era cucerită de romani. Nu ne-am pierdut speranța. N-am renunțat la visul generațiilor și ne-am reînființat țara. Eroii națiunii noastre sunt mereu cu noi”, a spus în încheiere Benjamin Netanyahu.

IULIA DELEANU

78 de ani de la răscoala ghetoului din Varșovia

La 19 aprilie a.c., numeroase organizații evreiești, precum și diplomați din Israel și Polonia au comemorat 78 de ani de la izbucnirea răscoalei ghetoului din Varșovia, o manifestare eroică a luptei evreilor împotriva naziștilor. Răscoala contrazice o teză a adesea vehiculată, și anume că evreii s-au lăsat duși la moarte fără să se opună. Și ceea ce s-a întâmplat în ghetoul din Varșovia nu a fost un eveniment singular. S-a aflat pe parcurs că revolte au avut loc în mai multe lagăre de concentrare, inclusiv la Auschwitz.

Răscoala din ghetou a început în 19 aprilie 1943, în timpul sărbătorii de Pesah, când s-a aflat că naziștii vor să-i lichideze pe locuitorii ghetoului, a fost condusă de mai multe sute de membri ai Organizației Evreiești de Luptă (ZOB) și a rezistat eroic o lună de zile (până pe 16 mai) forțelor germane. Au murit 7.000 de combatanți, restul locuitorilor au fost deportați, iar ghetoul, ras de pe fața pământului. Într-o declarație dată de Comitetul Evreiesc American se arată că răscoala din ghetou a reprezentat cea mai mare rebeliune civilă din timpul celui de al Doilea Război Mondial. „Curajul lor rămâne în sufletul nostru”, se arată în document.

Marcând aniversarea, Centrul Simon Wiesenthal a remarcat: „Chiar și astăzi, evreii și oamenii iubitori de libertate sunt plini de admirație față de curajul luptătorilor din ghetoul de la Varșovia, care, în urmă cu 78 de ani, au luptat împotriva bestiei naziste care le-a anihilat familia. Dumnezeu să le binecuvânteze sufletele! Curajul lor ne-a inspirat să formulăm deviza „Niciodată să nu se repete”.

Mulți dintre cei care marchează această zi, inclusiv miniștrii de externe ai Israelului și Poloniei și ambasadorii țărilor lor, au continuat tradiția de a purta narcise galbene de hârtie în memoria lui Marek Edelman (1922-2009), ultimul comandant supraviețuitor al răscoalei, care, în fiecare

19 aprilie, primea de la un necunoscut un buchet de narcise galbene.

Ruth Cohen-Dar, directorul Departamentului de combatere a antisemitismului și pentru păstrarea memoriei Holocaustului din Israel, afirmă că această „campanie a narciselor” este „un tribut adus tinerilor bărbați și femei care au decis să-și ia soarta în propriile mâini. Ministerul israelian de Externe acordă o mare importanță păstrării memoriei Holocaustului și dorește să comemoreze datele semnificative ale istoriei sale”.

Congresul Mondial Evreiesc a subliniat, într-o declarație, rolul femeilor în cadrul răscoalei. Fundația Shoah din Statele Unite a publicat extrase dintr-un interviu cu David Jakobowski, un supraviețuitor al evenimentelor, care și-a amintit de momentul în care evreii au aflat despre noul ordin de a lichida ghetoul, drept cadou de ziua lui Hitler. „Nu s-a bucurat de niciun cadou”, a spus el.

Monument în memoria arhivei secrete a ghetoului din Varșovia

Un cub din sticlă, ridicat deasupra unei camere subterane din fostul ghetou din Varșovia, amintește de istoria extraordinară a arhivei din perioada Holocaustului, ascunsă de voluntari evrei în 1942. În interiorul cubului se află o pagină din arhivă, un testament scris de mână de către Dawid Graber, de 19 ani, unul dintre voluntari. Pe foaia ruptă dintr-un manual scrie: „Ce nu am putut transmite prin țipetele noastre, am ascuns sub pământ.” Monumentul a fost inaugurat la a 78-a aniversare a răscoalei ghetoului din Varșovia.

Colecția denumită „Arhiva Ringelblum” cuprinde 30.000 de documente adunate de istoricul evreu

EVA GALAMBOS

(Continuare în pag. 22)

Iom HaŞoah la Centrul comunitar al israelienilor originari din România

E. Gutman vorbind ofițerilor și polițiștilor

La Sinagoga și Centrul comunitar al originarilor români „Beit Yaakov Yosef – Rabinul Zvi Gutman” din Tel Aviv, a avut loc pe 15 aprilie o ceremonie impresionantă și plină de respectul ce se cuvine a fi înălțat memoriei victimelor Holocaustului din România. Așa cum a fost tradiția din ultimii ani, reprezentanții Comandamentului Poliției Israeliene din zona Tel Avivului au participat la o slujbă memorială unică, alături de zeci de membri ai comunității și de supraviețuitori ai lagărelor morții.

La ora 10 dimineața, ofițerii și polițiștii israelieni au salutat în fața imensei plăci comemorative de la intrarea în sinagogă, care a fost amplasată de curând în memoria evenimentelor tragice care au avut loc în urmă cu exact 80 de ani, ducând la pieirea a circa 200.000 de victime evreiești din zona Basarabiei și Moldovei. Polițiștii au vizitat apoi Centrul comunitar, observând numeroasele elemente comemorative care decorează din abundență lăcașul, precum plăci cu numele celor care au pierit pe vasele cu emigranți evrei *Struma* și *Mefkure*, care au fost scufundate în drum spre Țara Israelului, sau Calendarul Memorial în amintirea victimelor pogromurilor de la București și Iași.

Liderul comunității originarilor români, rabinul Elhanan Gutman, i-a întâmpinat pe participanții care vin an de an, constant, la Ziua Comemorării Holocaustului, într-un loc care este el însuși o adevărată pasăre Phoenix renăscută din propria cenușă. Sinagoga a fost înființată la București

și, după 20 de ani de activitate în capitala României, ea a fost „transferată” în Israel. Ea a devenit un adevărat Gilead (ebr.: Gal-Ad – colină de mărturie), un memorial viu al întregului Holocaust al evreilor români.

Rabinul a explicat simbolistica elementelor decorative ale sinagogii și ale Aron Kodeș-ului (Chivotul Sfânt), precum o pictură a „tufișului arzând pe care focul nu îl mistuie” (văzut de Moise), metaforă a poporului lui Israel, chinuit și urgisit de vrăjmași, dar care totuși a supraviețuit și nu a dispărut.

Deasupra Chivotului Sfânt apar cei trei munți, „stâlpi ai lumii”, care sugerează preceptele de bază ale credinței evreiești: Muntele Sinai, locul dăruirii Torei poporului nostru; Muntele Hebron, locul de înmormântare al strămoșilor noștri în Peștera Patriarhilor, locul de odihnă al Părintelui nostru Avraham, recunoscut pentru ospitalitatea și credința sa nestrămutată; al treilea munte este cel de pe care se ridică la cer toate rugăciunile și cererile întregului Israel, el este poarta cerului, Muntele Moria, din Ierusalim.

A urmat tradiționala aprindere a lumânărilor de către membrii familiilor îndoliate. Remarci emoționante au fost făcute de av. Zvi Manor, președintele comitetului de conducere al sinagogii, care a evocat devotamentul sufletesc al rabinilor din dinastia rabinică Gutman și strădania lor pentru păstrarea memoriei martirilor. Prof. Jean Ashkenazi a descris experiențele sale din copilărie petrecute la o școală din Craiova, unde a avut parte de multe umilințe, amenințări și acte antisemite. El a povestit și despre situația evreilor din ghetoul local, în timpul anilor de război.

Col. Larry Samara, șeful Departamentului de Voluntariat al Poliției Israelului, a mulțumit rabinului, conducerii comunității și tuturor supraviețuitorilor prezenți pentru ospitalitatea deosebită, specifică originarilor români, care comemorează în mod exemplar Holocaustul. Reprezentantul Poliției Israeliene a dăruit comunității un album ce rezumă operațiunea de prindere a tiranului Adolf Eichmann.

Evenimentele s-au încheiat cu o slujbă de comemorare emoționantă a rabinului, urmată de intonarea *Hatikva*, imnul de stat al Israelului, și cântarea *Ani Maamin* („Eu cred”).

Rabin ELHANAN GUTMAN

Un copac memorial plantat în fața fostei sinagogi din Șimleu Silvaniei

În ziua de 8 aprilie, Ziua Comemorării Holocaustului în Israel, un grup de elevi de la Colegiul Național „Simion Bărnuțiu” din Șimleu Silvaniei, înfrățit cu liceul „Brenner” din Petah Tikva, a organizat o serie de acțiuni în memoria victimelor Holocaustului, a relatat Daniel Stejeran, directorul Muzeului Holocaustului din Transilvania de Nord, din Șimleu Silvaniei. Astfel, a fost plantat un copac memorial în fața singurei sinagogi rămase în județul Sălaj, unde funcționează Muzeul Holocaustului din Transilvania de Nord. În aceeași zi, la Petah Tikva, o piațetă din oraș a primit numele Reginei-Mamă Elena, „Drept între Popoare”, ale cărei acțiuni și intervenții au salvat numeroși evrei. De asemenea, un supraviețuitor din România a plantat un copac. Evenimentul, prezentat în numărul precedent al revistei noastre, s-a desfășurat în prezența ambasadorului României în Israel și a ambasadorului Israelului în România.

Elevii din Șimleu, constituind grupul tinerilor ambasadori, îndrumați de coordonatoarele de proiect, profesoara Doina Porcar, directoarea Școlii „Horea”, și profesoara Florica Pavel, directoarea Centrului Școlar pentru Educație Incluzivă, au avut inițiativa de a organiza și un festival internațional de film despre Holocaust. Primul film a fost proiectat pe 8 aprilie, de la ora 15, în sala de conferințe a Centrului Național de Informare și Promovare Turistică. Înaintea proiectării peliculei, cele două coordonatoare de proiect au vorbit despre semnificația înfrățirii celor două licee și a proiectelor ce se realizează în cadrul colaborării. Festivalul de film a fost sprijinit de prof.

dr. Roberta Seret, din New York, critic de film și profesor la Organizația Națiunilor Unite.

Invitatul special al evenimentului a fost avocatul Cristian Mihai Lazăr, tânăr ambasador participant în primul grup de elevi care au fost implicați în cadrul proiectului educațional de înfrățire dintre Petah Tikva și Șimleu Silvaniei, în anul 2012. El a prezentat semnificația plantării copacului prieteniei în contextul creșterii incidentelor antisemite în Europa și în lume. Daniel Stejeran, împreună cu participanții la eveniment, a făcut un tur al muze-

ului și a explicat, pe baza exponatelor, consecințele deportării în lagărele morții a evreilor din Transilvania de Nord. (E.G.)

„Buchenwald a reprezentat întregul barbarism al nazismului”

Într-un discurs rostit cu prilejul împlinirii a 76 de ani de la eliberarea lagărului de concentrare de la Buchenwald de către trupele americane, la 11 aprilie 1945, Frank Walter Steinmeier, președintele Germaniei, a evocat atrocitățile „de neconceput” comise de naziști în acel lagăr.

„Comuniști și democrați, homosexuali și așa-zisele persoane asociale au fost încarcerati la Buchenwald. Au fost aduși aici și omorâți evrei și romi. Prin diversitatea grupurilor de victime, Buchenwald reprezintă întregul barbarism al nazismului, naționalismul lui agresiv față de exterior și dictatura în interior, precum și modul rasist de gândire, Buchenwald reprezintă fanatismul rasist, tortura, asasinatul și eliminarea celor diferiți sau de altă opinie politică. Dictatura nazistă a fost responsabilă pentru crimele cele mai cumplite și pentru genocid. Cei care au făcut rău „celorlalți oameni” erau oameni, erau germani, a afirmat președintele Germaniei, citat de site-ul Congresului European Evreiesc.

Din cauza pandemiei de coronavirus, nici anul trecut, când urmau să se comemoreze 75 de ani de la eliberarea lagărului, și nici în acest an, supraviețuitorii Holocaustului și familiile lor nu au fost lăsați să vină împreună la locul fostului lagăr. Aflați în diferite țări, ei au putut urmări online ceremoniile. Președintele Steinmeier a vorbit de la Weimar, localitate aflată în vecinătatea lagărului.

Lagărul de concentrare de la Buchenwald a fost construit în 1937. Din cei 280.000 de deținuți, 56.000 și-au pierdut viața la Buchenwald și în lagărele satelitelor, ucși de naziști inclusiv prin înfometare, boli sau experimente medicale. (E.G.)

Onoruri pentru un erou evreu canadian din al Doilea Război Mondial

La cei 97 de ani împliniți, Alex Polowin, erou evreu canadian luptător pe frontul Aliaților în al Doilea Război Mondial, a primit cea mai înaltă distincție a Canadei pentru voluntariat, informează *Canadian Jewish News*.

Nu avea încă 18 ani când s-a înrolat în Marina Regală a Canadei. Era în 1942, la Ottawa. „O uzeam adeseori pe mama plângând când primea vești de la cei dragi din Lituania – mărturisirea laureatului. Când Lituania a fost ocupată de naziști, frații și surorile ei, tot restul familiei noastre au fost uciși. Mă întrebam cum să ajut la efortul de război, dar eram prea tânăr să mă pot înrola. Aveam 17 ani. M-am declarat mai mare ca vârstă, ca să pot intra în armată”, își amintea Alex Polowin. S-a înrolat în Marină și a luptat trei ani pe vase de război canadiene în Atlanticul de Nord împotriva navelor militare naziste, participând și la debarcarea în Normandia (6 iunie 1944) a flotelor americană, engleză, canadiană, susținută de operațiuni militare aeriene ale Aliaților.

Reîntors la Ottawa după război, se căsătorește și are trei copii. În 1995, unul dintre ei, Howard, moare subit în urma unui infarct miocardic. Avea 40 de ani. Se dedică, din nou, voluntariatului: un mod de supraviețuire. „A făcut-o în memoria tatălui meu”, spunea nepoata lui, Lily Polowin, fiica lui Howard. Timp de peste 25 de ani activează la Fundația Tamir care ajută tineri și adulți evrei cu dizabilități. Se numără printre voluntarii Societății St. Patrick, implicată de multă vreme în servicii de asistență socială.

Veteranul de război a vizitat multe școli, cămine de bătrâni, orfelinate, împărțind copiilor și adulților experiențele sale: povestiri însoțite de cântece din anii războiului și de melodii interpretate la armonică. „Acești oameni, cu bunătatea, dragostea, prietenia lor, mă ajută să încerc să fac voluntariat cât timp voi putea”, spunea Polowin.

Guvernul Federației Ruse i-a acordat o medalie pentru serviciul pe distrugătorul HMCS Huron care, în timpul războiului, a escortat convoaie cu alimente din nordul Scoției în portul Murmansk. Guvernul Franței i-a acordat Legiunea de Onoare pentru ajutor la curățarea Canalului englez în vederea debarcării în Normandia. O stradă din capitala Canadei îi poartă numele. În condiții pandemice, președintele Curții Supreme de Justiție din Canada i-a înmănat, în cadrul unei ceremonii virtuale, cea mai înaltă distincție canadiană pentru serviciul de voluntariat: The Sovereign's Medal for Volunteers. „Este cea mai mare zi din viața mea – afirma Polowin. Mă îndeamnă să continui munca mea comunitară.”

IULIA DELEANU

La mulți ani, Lya Benjamin!

Lya la 90 de ani

Pe istoricul Lya Benjamin nu cred că este cazul să o prezint cititorilor noștri. Cei mai mulți membri ai comunităților evreiești, dar nu numai ei, ci și numeroase personalități ale societății civile știu cine este și ce face. Totuși m-am gândit că, în cele nouă decenii de viață, au fost momente, întâmplări, amintiri pe care nu le-a împărtășit celor din jur și că acum a venit momentul să ne vorbească despre câteva dintre ele, mai apropiate de sufletul său.

Așa că am întrebat-o mai întâi dacă și-a făcut un bilanț al acestor ani și dacă se simte împlinită, satisfăcută. „E o întrebare complicată și trebuie să-ți spun că nu am făcut acest lucru. Nici nu am timp, deoarece trebuie să mă ocup de nenumărate alte probleme și nici nu m-ar încuraja foarte mult un bilanț”, mi-a răspuns. Totuși, în ceea ce privește partea a doua a întrebării, a recunoscut: „Am avut o perioadă, după terminarea facultății, în care a trebuit să mă zbat, să mă regăsesc; dar după aceea, când am început să mă ocup cu cercetarea istoriei antifasiste, cu cercetarea istoriei socialiste, am avut satisfacții, mi-a plăcut să trăiesc printre documente, printre ziare, să am contact cu supraviețuitori, cu oameni care au trecut printr-o anumită experiență, o anumită viață. Am refuzat să fac ce nu-mi plăcea și am reușit să mă opresc asupra unor lucruri care m-au interesat și pe care le-am făcut cu plăcere.”

Mi-a precizat apoi că aceasta se referă și la perioada de dinaintea preocupărilor legate de istoria evreilor și de după aceea, dar întotdeauna istoria evreilor a fost pentru ea o preocupare permanentă. „Chiar înainte de 1989 îl băteam la cap pe Hary (etnociologul Hary Kuller, z.l., soțul Lyei Benjamin - n.red.), care avea o vastă cultură iudaică, oare cu ce m-aș putea ocupa eu?! Am avut un interes organic pentru această problemă, mai ales cea a Holocaustului. În aceste condiții, până la urmă, după ce m-am pensionat în 1985, am ajuns la Centrul de istorie în perioada în care se editau volumele de documente despre istoria evreilor din România, respectiv secolul al XVIII-lea. Interesul meu era mai degrabă Holocaustul și din acest domeniu mi-am ales și lucrarea de doctorat, pe care am făcut-o la 70 de ani. Una peste alta, mi-am creat niște satisfacții și înainte, și după 1989.”

Traumele Holocaustului

În perioada Holocaustului, pe care a trăit-o la Târnăveni, deși era copil, a avut de suportat mai multe șocuri care au marcat-o, cum au fost exmatricularea din școală, evacuarea din casă, chiar din oraș, moartea bruscă a bunicului, refugiul după 23 August, din fața armatei horthyste. Un moment traumatizant a fost faptul că, fiind obligată să doarmă după evacuare în camera părinților, a trebuit să asculte discuțiile dintre părinți când mama, speriată de eventualitatea unei deportări în Transnistria, a afirmat că, în ceea ce o privește pe ea și pe Lya, va da drumul

„Era cât pe ce să devin contabilă”

la gaze. „Eram suficient de matură să-mi dau seama ce însemna să dea drumul la gaze. A fost o perioadă destul de traumatizantă”, povestea Lya.

Studentă la Sverdlovsk

După război, familia s-a mutat la Cluj, iar Lya a urmat faimosul liceu evreiesc, până la desființarea acestuia. Scurt timp după absolvire, a primit o înștiințare că a fost selectată printre tinerii care urmau să-și facă studiile în URSS. „Cred că m-au ales ținând cont de activitatea politică pe care am dus-o ca elevă de liceu. Tatăl meu nu ar fi vrut să plec, dar mama, care era o fire aventuroasă, m-a îndemnat să accept. Toate bune și frumoase, numai că m-au propus la o facultate de... contabilitate. Or, eu aveam trei opțiuni: literatura, filosofia sau istoria. Norocul a fost că ne-au chemat la minister la București pentru a ne da posibilitatea să ne schimbăm între noi și acolo am găsit o tânără care fusese repartizată la istorie și dorea... contabilitatea. Am îmbrățișat-o de bucurie. Așa am ajuns la Sverdlovsk, dincolo de Urali, la facultatea de istorie. A fost interesant, experiența aceea m-a maturizat, am avut profesori pregătiți, dar ceea ce am aflat acolo a fost existența Gulagului. Aveam un coleg din România. Urma biologia și făcea practică în Siberia, aproape de Gulag; oamenii de acolo vorbeau; și el a venit să-mi povestească. Am fost în URSS și în perioada procesului medicilor evrei și

trebuie să recunosc că nu te simțea bine atunci ca evreică. Între timp, Stalin a murit și s-a renunțat la acest demers antisemit.”

Găsirea unui loc de muncă după terminarea facultății devenise o mare problemă, povestea Lya. A refuzat de două ori ofertele care, deși la prima vedere păreau avantajoase, nu o satisfăceau, nu erau în meserie. Până la urmă, după ce a lucrat cu jumătate de normă la Institutul de Istorie a Partidului, avându-l ca șef pe Roller, cu care s-a confruntat de mai multe ori, a fost cooptată în colectivul Muzeului de Istorie a PCR unde, așa cum povestea la început, a găsit domenii interesante care au satisfăcut-o și a rămas acolo până la pensionare.

Participarea la Comisia Wiesel

În februarie 1986 a fost angajată la Centrul de Istorie al FCER. „După 1989 am început să mă ocup de subiectul Holocaustului, editând volumele despre legislația antisemită. Am făcut parte și din Comisia Wiesel, invitată de Radu Ioanid, care a constituit-o. Munca în Comisie a fost interesantă, am lucrat cu A. Pippidi, cu dr. Alexandru Elias și cu Irina Cajal, la două capitole – unul despre legislația antisemită, celălalt despre activitatea comunitară. Apoi singură am realizat volumul de documente care însoțea Raportul Comisiei. Recunosc că munca în Comisia Wiesel intră în capitolul satisfacții profesionale.”

Lya a lucrat și lucrează în continuare la CSIER și a apreciat că lucrarea cea mai interesantă pe care a realizat-o a fost volumul de stenograme ale Consiliului de Miniștri dintre anii 1940-1944, unde a reușit să scoată la iveală lucruri inedite, care aruncă o lumină asupra politicii antisemite a regimului Antonescu.

La ce să ne așteptăm de la ea în viitor? „Am planuri de pe o zi pe alta, nu pot să-mi planific prea multe, deoarece intervin diferite evenimente, deși am lucrări în suspensie, așa cum este volumul de documente despre evreii din România în secolul al XIX-lea, la care lucrez de vreo trei ani.”

În sfârșit, nu am putut încheia discuția fără să-l amintesc pe Hary Kuller, împreună cu care a petrecut o viață. „A fost o conviețuire foarte fericită pentru mine. Pentru că, deși veneam din lumi diferite, am avut o legătură intelectuală și sufletească foarte puternică. Am avut pasiuni comune, iubirea pentru natură, mersul cu bicicleta, excursiile în munți, la mare... Și veșnic am avut ce discuta, până și noaptea. Nu numai că nu ne-am plictisit, dimpotrivă, era o necesitate această comunicare, această permanentă discuție despre diverse probleme. Și pentru că viața lui profesională nu a fost ușoară și a trecut prin situații foarte critice, m-am străduit pe cât am putut să stau alături de el și să-i susțin moralul.”

În speranța unui interviu la... 100 de ani, a consemnat

EVA GALAMBOS

Omagiu adus istoricului la Templul Coral

La 13 mai, cu câteva zile înaintea împlinirii vârstei de 90 de ani, Lya Benjamin a fost sărbătorită într-un cadru festiv, la Templul Coral din București, unde conducerea FCER, CEB, BBR, colegi și prieteni i-au adus un omagiu, apreciind activitatea ei valoroasă de istoric.

Ceremoniile au început cu rostitura rugăciunilor pentru Statul Israel, în memoria lui Hary Kuller (z.l.) și pentru sănătatea Lyei Benjamin, rostitute de prim-rabinul Rafael Shaffer și de cantorul Emanoil Puztai. Dr. Aurel Vainer, președintele de onoare al FCER, moderatorul evenimentului, a arătat că inițiatorul acestuia a fost Paul Schwartz, președintele CEB, cu sprijinul FCER. Lya Benjamin este unul dintre cei mai buni istorici din România, specializată în istoria evreilor români, mai ales în problema Holocaustului. Și-a dedicat viața muncii și familiei. Lya este un model, un exemplu minunat al devotamentului față de istoria evreilor din România.

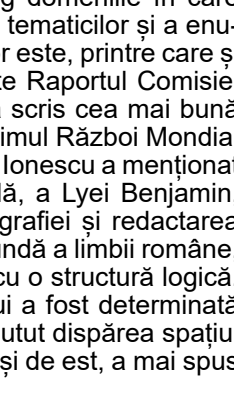
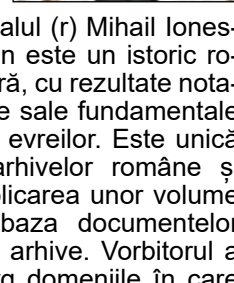
Academician Răzvan Theodorescu a transmis omagiul Academiei Române, de care Lya este legată mai ales prin intermediul Bibliotecii Academiei, loc adesea frecventat de ea. Lya Benjamin este cea mai bună cunoscutoare a legislației antievreiești, dar s-a ocupat și de alte teme

legate de Holocaust, singură sau împreună cu alți cercetători. Simți la ea bucuria unor descoperiri, de pildă când găsește normalitatea într-o lume anormală. Pentru toată activitatea ei are parte de aprecierea istoricilor, deoarece istoria evreilor, de care s-a ocupat, este o parte a istoriei României, așa cum evreii reprezintă o parte a poporului român.

Pentru generalul (r) Mihail Ionescu, Lya Benjamin este un istoric român de anvergură, cu rezultate notabile în cercetările sale fundamentale în cadrul istoriei evreilor. Este unică în cercetarea arhivelor române și străine și în publicarea unor volume importante pe baza documentelor găsite în aceste arhive. Vorbitorul a prezentat pe larg domeniile în care Lya Benjamin s-a implicat, varietatea tematicilor și a enumerat numeroasele cărți al căror autor este, printre care și volumul de documente care însoțește Raportul Comisiei Wiesel, din care a făcut parte. Lya a scris cea mai bună carte despre contribuția evreilor în Primul Război Mondial și în Războiul de Independență. Gen. Ionescu a menționat și metodologia de lucru, excepțională, a Lyei Benjamin, o cercetare asiduă, epuizarea bibliografiei și redactarea atentă care atestă o cunoaștere profundă a limbii române, o capacitate de sinteză și o gândire cu o structură logică. Aprofundarea studiului Holocaustului a fost determinată și de dorința ei de a înțelege cum a putut dispărea spațiul cultural evreiesc din Europa centrală și de est, a mai spus vorbitorul.

Irina Cajal-Marin, care a colaborat de multe ori cu Lya Benjamin, a arătat că venirea ei după pensionare la Centrul de istorie a evreilor a însemnat o nouă viață, ea dovedindu-se un istoric cu o preocupare specială pentru Holocaust. Lya Benjamin s-a implicat și în activități culturale la nivel național și internațional. Ea are un destin împlinit, al unei intelectuale evreice și române în același timp.

EVA GALAMBOS

(Continuare în pag. 15)

COMUNITĂȚI

Cluj

Acțiunea de salvare a osemintelor din fostul cimitir evreiesc

În zilele de 19-23 aprilie a avut loc acțiunea de salvare a osemintelor găsite pe un șantier din Cluj-Napoca, fost cimitir evreiesc, expropriat în perioada interbelică. Osemintele au fost reînchinate în actualul cimitir evreiesc din Cluj-Napoca.

Operațiunea a fost realizată de un grup de voluntari aparținând organizației ZAKA, filiala Tel Aviv, condusă de rabinul Tzvi Zalman Hasid, director ZAKA Tel Aviv, sub îndrumarea rabinului Yaakov Ruja, rabinul asociației Hevra Kadișa Tel Aviv, cu sprijinul FCER, CE Cluj, al autorităților locale, al echipei de arheologi de la Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, și a fost coordonată de prim-rabinul Rafael Shaffer.

Robert Schwartz: în 1931, exproprierea fostului cimitir s-a făcut fără aprobarea Comunității

Președintele Comunității Evreilor din Cluj, Robert Schwartz, ne-a povestit că „în 1931, Primăria Clujului a luat o hotărâre unilaterală, în absența reprezentantului Comunității evreiești și fără acordul Comunității și a decis exproprierea unei porțiuni din terenul cimitirului evreiesc și deschiderea unui drum din str. Avram Iancu, paralel cu Cal. Turzii, traversând astfel cimitirul evreiesc. Comunitatea și-a manifestat dezacordul, inclusiv prin proteste, propunând apoi o serie de variante de ocolire a cimitirului, inclusiv prin construirea unui pod peste terenul acestuia. Apoi, fără înștiințarea Comunității, muncitorii au fost trimiși noaptea să înceapă lucrările la drumul proiectat”, a spus președintele CE Cluj, care a adăugat că „dimineața, când Comunitatea a aflat că începuseră lucrările, s-a obținut acordul Primăriei ca Hevra Kadișa Cluj să salveze osemintele evreilor care fuseseră înmormântați în porțiunea de cimitir unde se afla șantierul. Pentru a fi salvate, osemintele au fost mutate atât în cimitirul care azi se numește *Aviator*

fostului cimitir era în proprietatea sa, a început săpăturile, fără a mai informa pe altcineva. Dar după începerea săpăturilor, arheologii prezenți la fața locului au semnalat găsirea unor oseminte umane și au fost înștiințate atât autoritățile, cât și CE Cluj și FCER.

Concomitent, cei de la Consiliul Județean au început să cerceteze documentele vechi, istorice.

Lucrările au fost oprite și s-a așteptat sosirea unei echipe de experți din Israel, specializați în salvarea osemintelor evreiești, cu respectarea prevederilor Halaha. Osemintele au fost reînchinate în Cimitirul evreiesc ortodox din Cluj-Napoca, Cal. Turzii 116, păstrând separarea între scheletele care s-au găsit întregi.

Prim-rabinul Rafael Shaffer: Salvarea osemintelor s-a efectuat în concordanță cu prevederile Legii ludaice - Halaha

„Am aflat cu puțin timp înainte de Pesah despre situația de la Cluj-Napoca. Prin intervenția deputatului Silviu Vexler, președintele FCER, săpăturile pe șantier au fost sistate până la clarificarea situației. Am luat imediat legătura cu rabinul Yaakov Ruja, cu

poca au ajuns duminică seara, istoviți după un zbor cu două escale.

Am primit tot sprijinul din partea Consiliului Județean din Cluj. Pe întreaga perioadă a săpăturilor a stat la dispoziția noastră o echipă de muncitori dedicați, sprijinită de două excavatoare performante. După ce echipa și-a făcut o primă impresie asupra situației de pe teren, a avut loc chiar pe șantier o ședință cu toți factorii de decizie implicați, s-a stabilit modul de lucru. Deoarece s-a săpat încet și cu grijă, au putut fi găsite atât oseminte dispartate, cât și schelete întregi, care au fost puse în pungă și apoi în cutii de carton, care au fost puțin tăiate înainte de reînchinate, astfel încât să existe contactul cu pământul”, a spus prim-rabinul care a adăugat că au mai fost găsite și vestigii din perioada romană (două stele funerare și un sarcofag), ceea ce a necesitat și venirea arheologilor de la Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei. „Un aspect inedit a fost și faptul că osemintele evreiești nu s-au găsit la aceeași adâncime, ci la adâncimi diferite, de la câțiva zeci de centimetri, până la trei metri.”

Prim-rabinul a ținut să facă o mențiune specială despre conduita exemplară a echipei de voluntari de la ZAKA Tel Aviv, care a muncit de dimineața devreme până la lăsatul nopții, manifestând o deosebită sensibilitate față de osemintele umane. De asemenea, vorbitorul a evidențiat sprijinul logistic acordat de CE Cluj,

Y. Ruja consfătuindu-se cu echipa ZAKA

precum și munca depusă de corpul de arheologi, în special de dr. Viorica Rusu Bolindeț. Și reprezentanții Poliției au acționat rapid și au cercetat terenul, eliberând permisul de închinate imediat ce au văzut că toate osemintele erau vechi.

Astfel s-a reușit ca în ziua de joi, 22 aprilie, după o a doua ședință pe șantier în prezența tuturor factorilor de decizie, să se încheie toate procedurile, ceea ce a permis echipei de la ZAKA să plece în timp util în Israel, respectându-se și solicitarea rabinului Ruja ca osemintele să fie reînchinate cât mai rapid, ceea ce s-a și întâmplat în ziua următoare.

La scurta ceremonie religioasă de reînchinate, în prezența unui minian, a luat cuvântul președintele Robert Schwartz. Prim-rabinul R. Shaffer, care a oficiat, a cerut iertare osemintelor pentru că le-a fost tulburată odihna și a amintit că toți cei înhumați vineri după-amiaza sunt chemați imediat la viața de veci.

Să le fie amintirea binecuvântată!

A consemnat
ALX. MARINESCU

Cutiile de carton în care au fost reînchinate osemintele

R. Shaffer în timpul lucrărilor

Lucrători de la ZAKA

Bădescu, cât și în cimitirul de pe Cal. Turzii 116, unde se află și o parte dintr-o piatră funerară”.

Așa cum a explicat prim-rabinul Rafael Shaffer, în 1931 nu a fost expropriată strict porțiunea afectată de construcția drumului, ci o parte a cimitirului, pe teren apărând între timp și o serie de construcții ușoare, care nu au necesitat săpături pentru fundație.

În 2021, Consiliul Județean Cluj, știind că respectiva porțiune din terenul

care m-am consultat în trecut în multe probleme dificile legate de cimitire, și i-am prezentat în detaliu situația. Ținând cont de faptul că o acțiune de evacuare a avut deja loc în anul 1931 în respectiva porțiune de cimitir, iar ceea ce s-a găsit pe șantier au fost doar osemintele care nu au fost găsite cu acea ocazie, rabinul a decis că o acțiune de salvare a osemintelor este permisă. Au fost și cazuri în care, după ce la săpătura de fundație s-a găsit un cimitir evreiesc, s-a impus schimbarea planului arhitectural pentru a nu tulbura odihna osemintelor”, a spus prim-rabinul Rafael Shaffer.

Interlocutorul nostru a continuat: „Rabinul Yaakov Ruja, care este și președintele consiliului de rabini al societății ZAKA, o societate specializată în identificarea victimelor produse de dezastre și, implicit, în manipularea osemintelor umane, m-a pus în contact cu rabinul Tzvi Zalman Hasid, directorul filialei ZAKA Tel Aviv. Acesta a organizat o echipă de șase voluntari, toți experți în domeniu. După o consfătuire cu rabinul Yaakov Ruja, echipa a pornit la drum. La Cluj-Na-

Tecuci Un gest de adevărată omenie și generozitate

Răspund de destinele Comunității Evreilor din Tecuci de peste 20 de ani și am avut în tot acest timp posibilitatea să asist la numeroase evenimente de suflet. Dar, recent, am fost pus în fața unui eveniment pe care îl consider cu adevărat de luat în seamă și, poate, un îndemn pentru colegii mei președinți din țară, mai ales pentru cei care au cimitire în comune unde nu mai există evrei.

Se știe că una dintre cele mai sensibile sarcini, pe lângă numeroase altele ce le avem în calitate de lideri ai comunităților, este și permanenta întreținere a cimitirelor, a acelor locuri sfinte unde odihnesc bunicii și străbunicii noștri. Personal, am acordat o atenție deosebită acestui lucru și, oricât aș face pentru aceste locuri, consider mereu că nu e suficient. Se cunosc greutățile legate de aceste permanente defrișări, mai ales că, pe lângă partea financiară, ne confruntăm cu lipsa forței de muncă.

În afară de cimitirele din Tecuci, avem în răspundere un cimitir în comuna Ivești, la 20 km de Tecuci și 60 km de Galați. Am luptat mereu pentru întreținerea acestuia și, cu sprijinul FCER, acum câțiva ani am reușit să îl împrejmuim cu un gard din tablă ondulată pe soclu de beton, pe o suprafață destul de mare.

Zilele trecute am fost contactat de primarul comunei Ivești, Maricel Gheoca, care mi-a cerut acceptul pentru a pătrunde în cimitirul evreiesc din comună, împreună cu sătenii beneficiari ai venitului minim garantat, pentru executarea unei acțiuni complexe de defrișare, ordonare și transportare a vegetației nedorite de pe raza întregului cimitir. Aceasta pentru că, așa cum spunea foarte plastic primarul Gheoca, aici odihnesc strămoșii noștri evrei iveșteni, care au avut un rol important în cultura și economia comunei, iar noi trebuie să le cinstim memoria!

În urma convocării unei ședințe fulger a Comitetului de conducere al Comunității, am comunicat imediat Primăriei Ivești acceptul nostru prin adresa nr. 103/2021, alături de mulțumirile noastre.

Ne folosim și de această ocazie pentru a aduce mulțumirile noastre Primăriei comunei Ivești, respectiv primarului Maricel Gheoca.

Respectele noastre și sperăm într-o colaborare permanentă!

AIZIC IANCU,
președintele C.E. Tecuci

COMUNITĂȚI

Iași

Ziua internațională de comemorare a victimelor din lagărele de concentrare fasciste

La 11 aprilie 1945, trupele americane au eliberat lagărul de concentrare de la Buchenwald, construit în 1937 în apropiere de Weimar. Acesta a fost unul dintre cele mai mari lagăre de pe teritoriul Germaniei, unde au fost deportați peste un sfert de milion de oameni, până în aprilie 1945. Numărul victimelor de aici este estimat la peste 56.000.

În anul 1953, un gest neobișnuit și neașteptat a fost hotărârea guvernului RDG-ului prin care complexul Buchenwald a fost renovat în întregime și de atunci a găzduit numeroase expoziții pe tema ororilor naziste.

Parlamentul noului Stat Israel a adoptat în anul 1951 o rezoluție prin care ziua de 27 Nisan a fost declarată Ziua de Comemorare a Holocaustului – Iom HaȘoah – Ziua Catastrofei și a Eroismului.

În Israel și în Diaspora, în această zi este cinstită memoria celor cca 6 milioane de evrei uciși în Europa în perioada 1933-1945, de către fasciști și de aliații lor.

În anul 1943, în ziua de 27 Nisan, neînfricatul Mordechai Anielewicz a condus eroica revoltă din ghetoul Varșoviei, cunoscută ca prima amplitudă răscoală în masă, răscoală de autoapărare împotriva naziștilor.

Anul acesta, Iom HaȘoah a fost comemorată în avans în ziua de 8 aprilie.

În dimineața acelei zile, în întregul Israel sirenele au sunat prelung timp de două minute, activitatea s-a întrerupt peste tot și fiecare cetățean, în liniște și reculegere, și-a înclinat capul în memoria martirilor și eroilor Holocaustului.

Ceremonii comemorative au avut loc și la kibuțul luptătorilor din ghetou, kibuțul Yad Mordechai, în școli, baze militare etc.

La Iași, Comunitatea Evreilor a organizat o ceremonie solemnă în Piața Prieteniei Româno-Israeliene, situată în fața Sinagogii Mari, cea mai veche sinagogă de pe teritoriul României.

Rememorarea martirilor și eroilor Holocaustului a început la ora 10, în dimineața zilei de 8 aprilie, printr-o ceremonie solemnă ce a avut loc la monumentul ridicat în memoria victimelor pogromului antievreiesc de la Iași, din iunie 1941, în prezența primarului municipiului Iași, Mihai Chirica, a unor reprezentanți ai administrației publice locale, a membrilor Comitetului de conducere al Comunității ieșene, în frunte cu președinte Benjamină Ides Vladcovschi. Au luat parte la ceremonie și câțiva supraviețuitori ai Holocaustului, copii și nepoți ai acestora.

În deschiderea evenimentului solemn au fost intonate imnurile Statului Israel și al României și s-a păstrat un moment de reculegere în memoria victimelor.

În continuare, juristul Albert Lozaneanu, secretarul comunității și ofițer de cult, și dr. Filip Petraru au citit psalmi și au rostit rugăciuni solemne de aducere aminte în memoria victimelor Holocaustului.

Au fost aprinse șase lumânări în memoria celor șase milioane de victime ale nazismului și au fost depuse coroane de flori din partea oficialităților locale și a Comunității Evreilor din Iași.

Scritorul englez Edmund Burke scria: „Pentru ca răul să triumfe este

suficient ca cei buni să nu facă nimic.“ În anii Holocaustului, ani tragici pentru poporul evreu și nu numai, au existat mulți oameni buni care n-au acționat, dar și mulți care și-au pus viața în mare pericol pentru a-și ajuta semenii.

Rememorarea eroilor și martirilor Holocaustului, dar și a celor care au încercat să-i ajute pe evrei, mulți dintre ei primind distincția de „Drept între Popoare”, creează imaginea unei perioade deosebit de triste din istoria recentă, dă unitate și plenitudine experienței umane.

Cu ocazia împlinirii a 60 de ani de la eliberarea lagărului de la Buchenwald, în aprilie 2005, cancelarul german Gerhard Schröder a declarat: „Moartea a milioane de oameni, suferința supraviețuitorilor și chinurile victimelor – toate acestea ne obligă să creăm un viitor mai bun. Nu putem schimba trecutul și nici nu putem repara greșelile făcute, însă putem învăța din cel mai întunecat capitol al istoriei noastre.”

Din toate aceste comemorări trebuie să învățăm că astfel de orori nu trebuie să se repete niciodată. *Never again!*

MARTHA EȘANU

Târgoviște

Paștele Cailor

Nu, nu este o glumă. Este o sărbătoare a primăverii, specifică etnicilor bulgari trăitori în Târgoviște. Momentul renașterii naturii, întoarcerea la viață, moment al germinăției universale, este marcat prin atenția specială care se acordă cailor folosiți în activitatea agricolă, inclusiv în legumicultură.

Asociația Centrală de Prietenie și Colaborare Culturală cu Israel și-a propus încă de la înființare (1990) să cultive, cu precădere în rândul elevilor, prietenia, colegialitatea indiferent de apartenența etnică sau religioasă a celui diferit, nu ca o favoare, ci ca obligație etică.

Astfel, de Anul Nou al Pomilor, elevii Școlii Gimnaziale „Smaranda Gheorghiu” (Elisa și Iosef Samuil) au participat cu toții – români, bulgari, romi – făcând la ei acasă o activitate specifică: semănat, plantat, răsadit, în funcție de condițiile fiecăruia.

De data aceasta, 20 martie, Paștele Cailor, „actorii” au fost bulgarii, iar ceilalți, invitați. Sărbătoare laică și religioasă, momentul central îl reprezintă rugăciunile făcute pentru sănătatea animalelor, oamenilor și pentru un an agricol prosper.

Îmbrăcați, indiferent de vârstă, în frumoase costume naționale bulgărești (foarte asemănătoare cu cele românești), ducând coșuri cu pâini special pregătite, au venit în alai la biserica din cartier. După ceremonialul religios, toți participanții au primit pâinici din care au mâncat oamenii și caili.

Din cauza restricțiilor sanitare, celelalte momente (premiera cailor, a te-lajelor, spectacolul folcloric – cântece, dansuri, recitări) nu au mai avut loc.

În speranța că până la anul restricțiile nu vor mai exista, Asociația Culturală de Prietenie cu Israel și Asociația ZAEDNO (Alături) a etnicilor bulgari vă invită să petrecem împreună Paștele Cailor din 2022.

ILEANA GHENCIULESCU

Suceava Evreii deportați în Transnistria, comemorați la Gara Burdujeni

Aflat în vizită la Suceava, ambasadorul Israelului în România, E.S. David Saranga, a participat, alături de ministrul Culturii, Bogdan Gheorghiu, de prefectul județului Suceava, Iulian Cimpoeșu, de președintele Consiliului Județean Suceava, Gheorghe Flutur, de primarul Sucevei, Ion Lungu, precum și de președintele Comunității Evreilor din Suceava, Sorin Golda, la

o ceremonie de comemorare a evreilor deportați din Bucovina în timpul Holocaustului, informează o postare de pe pagina de Facebook a Ambasadei Israelului la București.

Pe 9 octombrie 1941, din gara de la Suceava a plecat primul transport cu evrei spre Transnistria. Ei au fost înghesuiți în trenuri de marfă, lăsați fără mâncare și apă. Mulți dintre ei au murit acolo, secerăți de boli, foamete și frig.

David Saranga a depus o coroană de flori, împreună cu președintele Comunității Evreilor din Suceava, Sorin Golda, în Gara Burdujeni, în memoria evreilor deportați din Bucovina. În discursul său, diplomatul a spus, între altele: „Din Bucovina, 91.845 de evrei au fost deportați în Transnistria. Este un adevăr dureros, însă trebuie cunoscut faptul că Guvernul României, condus de mareșalul Antonescu, a ordonat în 1941 exterminarea populației evreiești prin foamete, convoaie ale morții și deportări în ghetouri și lagă-

re de muncă. (...) Din păcate, chiar și la 80 de ani de la tragedia Holocaustului, mareșalul Ion Antonescu este evocat de unii drept un erou, deși nu există nicio îndoială cu privire la responsabilitatea sa în uciderea evreilor din România”, a declarat ambasadorul Israelului, citat de cotidianul *Adevărul*. Oficialul a mai spus că mulți evrei care au emigrat în Israel sunt originari din Bucovina. Vorbitorul i-a amintit pe: Zeev Sherf, care a contribuit la formarea statului modern Israel; Yitzhak Artzi, lider al mișcării sioniste; și Aharon Appelfeld, unul dintre cei mai mari scriitori israelieni și supraviețuitor al deportării în Transnistria.

E.S. David Saranga le-a mulțumit autorităților prezente pentru eforturile importante depuse în combaterea antisemitismului și a intoleranței, dar și pentru promovarea patrimoniului evreiesc.

Ambasadorul Elveției, în vizită la Comunitatea Evreilor din Iași

E.S. Arthur Mattli, ambasadorul Elveției în România, a făcut o vizită în municipiul Iași, pentru a înmâna primarului Mihai Chirica „Certificatul de Comunitate Sustenabilă”, Iașii fiind primul oraș din România care primește acest certificat. „Astăzi suntem aici pentru a participa la un eveniment legat de durabilitate. Au fost câteva motive principale pentru care mi-am dorit să fiu prezent aici la înmânarea acestui titlu european Primăriei Iași. Primul motiv este că Secretariatul Internațional pentru acordarea acestui premiu se află în Elveția, al doilea motiv este că a doua tranșă a contribuției elvețiene va facilita implementarea acestui premiu în România. Am susținut cu fonduri elvețiene implementarea de planuri de acțiune pentru durabilitate. Felicităm municipalitatea ieșeană pentru că a reușit să parcurgă toți pașii necesari pentru a fi declarată cel mai durabil oraș”, a spus Arthur Mattli. Oaspetele, citat de Agerpres, a mai declarat și că a văzut „schimbări în bine în acest oraș minunat” și a adăugat: „Am avut azi deja discuții foarte fructuoase despre numeroasele cooperări dintre Elveția și Iași din trecut, și am discutat de asemenea și despre viitoarele colaborări. Pentru noi este important ca pe baza acestei contribuții elvețiene această colaborare să continue pentru că suntem conștienți că națiunile noastre vor crește mai puternice cu cât vom lucra mai mult împreună. Scopul nostru este să reducem disparitățile și inechitățile sociale.”

Înaltul diplomat, a cărui tinerețe și perioadă de studii le-am prezentat într-un interviu apărut într-un număr anterior al *Realității evreiești*, s-a întâlnit și cu președinta Comunității Evreilor din Iași, Benjamină Ides-Vladcovschi, care l-a invitat să viziteze Sinagoga Mare, reînălțată în urmă cu puțini ani. (A.M.)

COMUNITĂȚI

Timișoara

Proiectul REDISCOVER se apropie de final

În ultimii ani, proiectul Rediscover, dedicat patrimoniului evreiesc, a fost o parte a vieții comunității din Timișoara. Aceasta s-a implicat în calitate de partener asociat, în timp ce Primăria Municipiului Timișoara a fost unul dintre principalii parteneri ai acestui demers de cunoaștere, păstrare și reînviere a patrimoniului evreiesc tangibil și intangibil. Ideea realizării proiectului, în urmă cu cinci ani, s-a bazat pe faptul că societatea evreiască din zona danubiană este fragmentată. Dacă în capitale și în marile centre regionale există încă o comunitate largă și șansa vizibilității patrimoniului, în centrele mici și mijlocii acesta se pierde în multitudinea de proiecte culturale ale orașelor. Pentru aceste restrânse entități religioase și etnice este o provocare să creeze produse culturale competitive, care să atragă publicul local și turiștii pentru a cunoaște ce a însemnat comunitatea evreiască odinioară și ce valori majore a creat de-a lungul timpului.

Dincolo de patrimoniul material – sinagogi, cimitire, școli evreiești, clădiri de referință – există un patrimoniu spiritual-cultural care este important să nu fie dat uitării. Acesta se referă la muzică și literatură, tradiții și religie, obiceiuri și festivaluri cu tematică evreiască, istorie orală, colecții fotografice sau de memorii redactate de-a lungul timpului, moștenirea lăsată de mari creatori care au făcut parte din istoria

orașelor și a comunităților partenere.

Principalul scop al proiectului european a fost să exploreze, să reîn-suflească și să prezinte patrimoniul intelectual necunoscut publicului larg și moștenirea arhitectonică valoroasă din orașele partenere. Astfel s-a creat, în toți acești ani, un instrument turistic valoros pentru cei care doresc să cunoască o parte importantă a istoriei acestei regiuni.

Municipalitatea Timișoreană și Comunitatea Evreilor din Timișoara au fost unii dintre cei mai activi parteneri, în compania reprezentanților administrației locale și a comunităților evreiești din Szeged (Ungaria) – liderii de proiect –, Osijek (Croatia), Galați (România), Banja Luka (Bosnia și Herțegovina), Murska Sobota (Slovenia), Regensburg (Germania), Kotor (Muntelegru), Subotica (Serbia).

Perioada ce a premers pandemiei a fost una dedicată întâlnirilor în care partenerii au avut șansa cunoașterii climatului evreiesc local existent acum și odinioară. La Timișoara s-au organizat tururi ale cartierelor evreiești și sinagogilor, repetate prezentări ale Cimitirului Evreiesc din Timișoara, o cunoaștere apropiată a comunității evreiești, lansări de carte etc. Filmele

realizate în cadrul proiectului Rediscover surprind secvențe de istorie și personalități importante ale comuni-

tății. Festivalul Shalom Ierusalim, din toamna lui 2019, a fost un demers de amploare în care și-au dat mâna FCER, Comunitatea Evreilor Timișoara, JDC, Consiliul Județean Timiș, Asociația pentru Promovarea și Dezvoltarea Turismului Timiș și, desigur, proiectul Rediscover care a avut și o importantă prezență în festival.

Echipa Primăriei Timișoara, coordonată de Floriana Ștefan, a devenit, în această perioadă, o parte inimoasă a comunității. Am remarcat deschiderea și empatia, grija pentru detalii, o reală sete de cunoaștere din partea tuturor celor care au realizat acest proiect pentru Timișoara. De asemenea, proiectul a avut numeroși

susținători locali care au contribuit la succesul său – școli, muzee, universități etc. Rabinul Zvika Kfir a asigurat, pe tot parcursul proiectului, informațiile necesare în ceea ce privește elementele de religie iudaică, fără de care e foarte greu să înțelegem evoluția comunității din regiune.

Expoziția dedicată marelui arhitect Baumhorn Lipot, realizată în cadrul proiectului Rediscover, am prezentat-o pe larg într-o ediție anterioară. Reamintim acest fapt, pentru a menționa în mod special contribuția majoră a arhitectului Gabriel Szekely, unul dintre cercetătorii lui Baumhorn, pe tot parcursul programului Rediscover.

Dacă proiectul pentru 2020 trebuia să fie susținerea Festivalului Evreiesc, pandemia a făcut ca acest efort să se reorienteze către Muzeul Virtual al comunității „Prim-Rabin Dr. Ernest Neumann”. În curând, cei ce navighează pe internet vor putea citi, prin efortul Gettei Neumann, al lui Ronald Wagmann și al conducerii comunității timișorene, articole valoroase din trecutul acestei comunități și o prezentare la zi a actualității comunitare.

Avem certitudinea că proiectul Rediscover nu va lăsa doar câteva programe care vor continua – tururi culturale evreiești, proiecte realizate între diferite orașe, site-uri ce vor fi înnoite periodic, festivaluri etc. –, ci va rămâne un reper în memoria evreiască europeană prin aparițiile editoriale (precum Cartea de bucate evreiești, realizată în parteneriat), filmele și materialele de prezentare și expozițiile itinerante.

LUCIANA FRIEDMANN

Oradea

Prima școală rabinică din această parte a Europei, după al Doilea Război Mondial

Săptămânalul *Bihoreanul* își informează cititorii pe site-ul său <https://www.ebihoreanul.ro/> că viitoarea școală iudaică ortodoxă de la Oradea va instrui tineri care vor să își aprofundeze studiile în iudaism sau să devină, după absolvire, rabini.

„Va fi prima școală rabinică ridicată pe o rază de peste 1.000 de kilometri după ultimul război mondial. În zonă au mai existat ieșiva (n.r.: școală rabinică) la Valea lui Mihai și Săcueni, înainte de război, și la Arad și Timișoara până în anii '60, dar apoi au

dispărut”, a declarat pentru *Bihoreanul* președintele Comunității Evreilor din Oradea, Felix Koppelman.

„Școala va avea o cantină coșer și o mikva, două săli de clasă, o bibliotecă și birouri administrative, dormitoare pentru cei 15-20 de studenți și circa 3 profesori”, a spus Koppelman pentru sursa citată.

Construcția școlii rabinice va costa aproximativ 1,2 milioane euro, bani care vor fi asigurați de Comunitatea Evreilor, și ar putea fi finalizată în cam un an. Investiția a ajuns în faza analizării în Comisia Municipală de Urbanism și Amenajarea Teritoriului (CMUAT). Construcția va putea fi autorizată după ce Comunitatea Evreilor din Oradea va fi primit avizul Comisiei Naționale a Monumentelor, dat fiind faptul că aceasta se află în proximitatea sinagogii din strada Mihai Viteazul, care este monument istoric, precizează *Bihoreanul*.

„La proiectarea noii clădiri am încercat să păstrăm memoria locului, fapt pentru care am făcut apel la ceea ce a fost moara Emilia de peste drum, acum demolată. Ca o referință la aceasta, la fațadă am păstrat textura de cărămidă”, a declarat arhitectul Cristian Pușcaș, reprezentantul firmei Novartis, care a proiectat imobilul, care se află în vecinătatea unui alt monument istoric, Cazarma Husarilor.

Bacău

Proiect european de fotografii

Comunitatea Evreilor Bacău a participat la un program european intitulat „Europa pentru cetățeni – Rețele de orașe”, informează ziarul *Deșteptarea*.

În cadrul acestui program au fost expuse, în fața Primăriei din Vincennes, Franța, fotografii din viața unor personalități reprezentative, cetățeni străini stabiliți în cele cinci țări europene participante la proiectul *Happy EU*. România a fost reprezentată de județul Bacău; Franța, de orașul Vincennes; Spania, de Caceres; Portugalia, de orașul Cuba; Germania, de Ulm.

Consiliul Județean Bacău i-a prezentat pe: Adrianus Mui, cetățean olandez, președintele Fundației Betania; Anghel Năstase, profesor de origine romă, născut pe meleaguri băcăuane; Paul Katz, președintele Asociației Favor, cetățean canadian stabilit în Bacău din anul 1990.

Au fost prezentate și comunități etnice: Comunitatea Evreilor Bacău, reprezentată de președintele Brif Hainrich; Uniunea Armenilor din România, Filiala Bacău, reprezentată de Vasile Agop, președinte-fondator al filialei în anul 1990. Comunitatea Bacău a participat cu o serie de fotografii reprezentative din viața comunitară, apreciază sursa citată.

Expoziția deschisă la Vincennes și-a propus să ilustreze deviza UE „Unitate în diversitate” și a avut loc între 19 aprilie și 10 mai 2021.

BRIF HAINRICH

AD MEA VEESRIM!

Președinți de comunități născuți în luna iunie

● ADELA HERDAN,

președinta CE Ploiești, veghează la bunul mers al comunității, în spiritul celor deprinse de la predecesorul său, Gilu Iufaru z.l., care a încurajat-o la începuturi, având în el un

consilier înțelept. Se remarcă prin talent gospodăresc, grijă pentru asistați. Îi face să simtă comunitatea ca pe a doua lor familie. Se ocupă de buna conservare a patrimoniului sacru. Cine vizitează Sinagoga Beth Israel din oraș poate s-o confirme. Este o bună organizatoare de evenimente religioase, comemorative, culturale.

● SORIN GOLDA, președintele

CE Suceava, conduce de multă vreme comunitatea suceveană, cu realizări importante, printre care merită amintite restaurarea Sinagogii Mari, organizarea primelor ediții ale Festivalului Zilei Limbii și

Teatrului Idiș. Știe să cultive bune relații interetnice și interreligioase, ținând seama că Suceava este zonă multietnică. Are darul să adune oamenii în jurul său: nu doar membrii comunității, ci și autoritățile locale, profesorii și elevii interesați de istoria Holocaustului din România.

JCC BUCUREȘTI

Ziua Ierusalimului a fost celebrată pe 10 mai și în centrele comunitare evreiești din București și Oradea.

A fost marcată astfel reunificarea orașului sfânt, eliberat în 1967 de forțele militare ale Israelului, care au recucerit partea ocupată de Iordania în primii 19 ani de independență a statului evreiesc modern. Această parte a Ierusalimului a inclus Orașul Vechi, unde se află cel mai sfânt altar al iudaismului: Muntele Templului.

O parte importantă a Războiului de Șase Zile, plin de miracole pentru micul și noul stat evreiesc, a fost tocmai această eliberare a Ierusalimului, componentă centrală în istoria și tradiția evreiască. Într-un eveniment online, JCC București a adus o parte din Ierusalim în casele tuturor participanților, indiferent de țara sau

orașul în care se aflau.

„Pe 28 ale lunii Iyar, în calendarul ebraic sărbătorim Iom Ierusalaim, o zi ce marchează data la care partea veche a orașului a fost eliberată în timpul Războiului de Șase Zile. Este greu să explicăm unicitatea Ierusalimului, de ce este acesta atât de important pentru poporul evreu și de ce Israelul nu poate exista fără Ierusalim. Ne propunem, în momentele ce urmează, să marcăm această zi cu totul specială pentru poporul evreu”, a spus directorul JCC București în deschiderea evenimentului online și a dat legătura la Ierusalim pentru o călătorie virtuală prin oraș.

Prieteni Centrului Comunitar Evreiesc au putut merge astfel „La pas prin Ierusalim”, cu ghidul turistic

Super Povești Evreiești

„Împreună cu Oana Boca Stănescu, inițiativa proiectului-mamă superpovești.ro, am pregătit o serie de întâlniri alături de invitați care să ne inspire, de la care să învățăm lucruri noi și care să ne dea elementele necesare construirii propriei povești. Pe tot parcursul proiectului, copiii vor putea beneficia și de întâlniri individuale”, a declarat pentru *Realitatea evreiască* directorul JCC București, Adrian Gueron.

Super Povești Evreiești se adresează copiilor și adolescenților care vor să afle mai multe despre istoria comunității din care fac parte, implicându-se personal în acest demers și contribuind fiecare cu aducerea la lumină a legendei uitate a unei clădiri, a unui loc reprezentativ sau a unei personalități. Până acum au avut loc *Vânătoare de Povești*, cu Felicia Waldman și Dan Schor, și *Cum se construiește o poveste*, cu Cristina Andone. Detalii despre programul *Super Povești Evreiești* din București pot fi găsite pe site-ul www.superpovestidinbucuresti.ro

„Dorința noastră este ca, la finalul acestui proiect, toate poveștile evreiești primite să își găsească loc într-un volum special, realizat chiar de participanții la proiect”, a adăugat Adrian Gueron.

JCC ORADEA

Ziua Ierusalimului la Oradea

Comunitatea Evreilor din Oradea și Centrul Comunitar Evreiesc au marcat pe 10 mai Ziua Ierusalimului. Din cauza pandemiei, evenimentul a fost transmis prin zoom, membrii comunității urmărind în număr mare programul oferit.

Semnificația evenimentului a fost evidențiată de Robert Schorr, în calitatea lui de director al JCC Oradea, care l-a invitat apoi la cuvânt pe președintele CE Oradea, Felix Koppelman. Acesta a evocat manifestările din trecut, de Ziua Ierusalimului de la Oradea, mai ales pe cea din urmă cu doi ani, când au participat mii de oameni. „Din păcate, acum nu putem face așa ceva, dar nu lăsăm evenimentul fără să-l marcăm”, a spus vorbitorul care a subliniat importanța Zilei Ierusalimului și a orașului Ierusalim pentru evrei, dar și pentru celelalte culte. El a transmis urările de bine ale președintelui FCER, deputatul Silviu Vexler, care și-a exprimat admirația pentru comunitatea orădeană și pentru realizările ei, admirație împărtășită de întreaga conducere a Federației și de cea a Joint România. Președintele Koppelman a amintit situația dramatică în care se găsește Ierusalimul de ziua aniversară, atacul cu rachete al Hamasului împotriva populației civile a Israelului.

În continuare, solistele Ildiko Paul și Alexandrina Chelu, însoțite de o mică orchestră, au interpretat trei cântece dedicate Ierusalimului.

Shraya Kav, prim-rabinul comunității orădene, a vorbit despre trecutul și prezentul Ierusalimului, subliniind și el situația tristă și tensiunile cre-

ate de atacurile palestiniene tocmai în această zi. Ierusalimul adăpostește diferite etnii și culte și toată lumea trebuie respectată. Ierusalimul este un oraș universal, iar menținerea unei situații echilibrate nu este ușoară. Cei care trăiesc acolo și noi toți simțim istoria și sfințenia locului. A fost prezentată apoi o expoziție de fotografii dedicată Ierusalimului, cu cele mai importante și semnificative clădiri ale orașului. Robert Schorr, care a selectat imaginile, a dat citire câștigătorilor celor două concursuri dedicate Ierusalimului, unul de desene, celălalt de cunoștințe generale despre oraș.

La eveniment a fost invitat și Israel Sabag, directorul Joint România. Din sinagoga din Așdod, unde se găsea, el a transmis un mesaj dedicat Ierusalimului, capitala eternă a statului evreu. Este un oraș cu frumusețe nu numai fizică, ci și spirituală, important pentru religiile monoteiste din întreaga lume. Este un oraș al sfințeniei, de aceea în rugăciunile noastre se rostește zilnic promisiunea de a nu uita Ierusalimul, a spus vorbitorul. Ierusalimul i-a unit pe toți evreii din lume și, în situația grea de acum, toți evreii se roagă pentru Ierusalim. Este un oraș special, unde nu ar trebui să fie violențe, ci pace. Atacurile cu rachete n-ar trebui să se întâmple. Este greu de imaginat să se tragă cu rachete asupra Washingtonului, Moscovei sau Parisului. Israelul, a arătat Israel Sabag, este un loc sensibil și noi trebuie să acționăm cu gândul la viitor.

Evenimentul aniversar s-a încheiat cu intonarea imnului *Hatikva* de către prim-rabinul Shraya Kav. (E.G.)

Iom Ierusalaim – 54 de ani de la eliberarea capitalei Israelului

Mordechai Leventer pentru care și România, și Israel sunt acasă. Acesta a făcut un scurt istoric al Ierusalimului de după 1948, prezentând fotografii din istoria recentă a orașului.

Participanții la eveniment au intrat apoi, virtual, într-un restaurant cu specific evreiesc din Centrul Bucureștiului. Ghid a fost chiar Adrian Gueron care a filmat în bucătărie demonstrația culinară. Am putut astfel vedea imagini din interior și de pe tera-

să – ca o surpriză, în filmare apare la un moment dat rabinul Rafael Shaffer îndreptându-se spre restaurant. În felul acesta, cei prezenți au putut afla o parte din secretele bucătăriei Ierusalimului, dintr-un atelier gastronomic în direct din Avraham Kasher Coffee & Restaurant din București.

Atmosfera din Ierusalim a fost adusă în casele privitorilor și cu ajutorul momentelor muzicale oferite de organizatori.

JCC IAȘI

Respect pentru eroi, iubire pentru țară și tradiții

Cu prilejul Iom HaZikaron – Ziua memorială a soldaților israelieni căzuți la datorie și a victimelor terorismului – și Iom Ha'atzmaut – Ziua Independenței Israelului, conducerile CE Iași și JCC Iași au transmis mesaje prin care au marcat importanța acestor zile comemorative.

„Proclamarea Independenței la 14 mai 1948 – renașterea națiunii noastre – a însemnat împlinirea unui vis milenar al poporului evreu. De atunci, Israelul a crescut, devenind o țară modernă, care își conservă cu mândrie istoria, o țară care ocupă un loc important în materie de descoperiri și progrese tehnologice. O țară cu o democrație consolidată, o insulă democratică în zona Orientului Mijlociu”, a spus președintele CE Iași, Benjamina Ides-Vladcovschi.

În mesajul său, directorul JCC Iași, Albert Lozneau, a vorbit de Iom HaZikaron, ziua în care îi amintim și îi comemorăm pe cei care au plătit cu prețul vieții lor, pentru ca noi să ne putem trăi viața în demnitate și libertate, zi care este urmată imediat de Iom Ha'atzmaut, dovadă a faptului că viața merge înainte: „Trebuie să ne

amintim cu dragoste și recunoștință de cei care s-au jertfit pentru idealurile și năzuințele țării noastre, să le păstrăm vie și să le cinștim memoria, să le fim recunoscători și să ne bucurăm de ceea ce suntem și avem. Fie memoria lor binecuvântată!”, a spus Albert Lozneau.

Cu prilejul sărbătorii de Lag BaOmer, care este una dintre sărbătorile iudaice cele mai îndrăgite, JCC Iași a organizat pentru copii un atelier de gătit *Challah*.

Participanții, copii și părinți, au aflat cu această ocazie că *Challah* este un simbol al tradiției noastre, un element central al meselor de Șabat, că această pâine este presărată cu semințe de mac sau de susan, care simbolizează mana căzută din cer, cu care evreii s-au hrănit în pribegia lor prin deșert, și că forma acesteia este cea de împletitură în trei, fiecare parte având o semnificație (Geneza, Exodul și Venirea lui Mesia), cu excepția celebrării Roș Hašana, când *Challah* este de formă circulară, simbolizând ciclul vieții și cel al anului.

SILVIAN SEGAL

JCC TIMIȘOARA

Lună dedicată Israelului la JCC Timișoara

În condițiile în care programele JCC Timișoara se desfășoară în continuare online, luna aprilie a fost dedicată în primul rând Israelului. Participanții la întâlnirile virtuale au avut șansa să cunoască mai bine această țară, pornind din Antichitate până în zilele noastre. Israelul din zilele Torei trăiește în simbioză cu Israelul modern și fiecare celebrare anuală ne aduce în fața valorilor comune ale acestor două ipostaze ale Țării Făgăduinței. După Iom HaȘoah, Ziua Holocaustului, a urmat Iom HaZikaron, Ziua Eroilor Israelului, comemorare a tuturor celor care au căzut fie în războaiele Israelului, fie în numeroasele atacuri teroriste care au avut loc în cei 73 de ani de la înființarea acestei țări. Trecură de la comemorare la sărbătoare este impresionantă, iar Declarația de Independență a țării este un *memento* evocat an de an. Când se lasă seara, începe Iom Ha'atzmaut și toți israelienii trec de la profunda tristețe a unei zile umbrite de durerea familiilor îndoliate, la bucuria nemărginită a existenței acestei țări libere și democratice. Dubla noastră apartenență, ca trăitori în Diaspora, este clară și ne definește prezentul. Copiii de la JCC Timișoara au putut afla, atât prin inter-

mediul programelor naționale, cât și al celor locale, despre însemnătatea și valorile Israelului. Au învățat despre dezvoltarea țării, despre imn, steag, mâncăruri tradiționale, principalele orașe, geografie, mările și deșertul Israelului etc. Au avut parte de competiții și jocuri și astfel au descoperit tot mai multe despre țara pe care cei mai mulți o cunosc deocamdată doar din povești.

Cursurile de limba ebraică au și ele un caracter special în această perioadă. Liviu Gordea a ales să predea despre ivrit prin cântece. Sunt zeci de melodii foarte iubite și, prin intermediul textelor, cursanții învață tot mai mult din ebraica modernă.

Perioada următoare este dedicată la JCC Timișoara mai multor colaborări. Dintre acestea menționăm cele cu Institutul Francez din Timișoara, cu Consulatul Onorific al Spaniei, cu alte instituții de cultură din orașul de pe Bega. În acest sens, au început deja discuții pentru realizarea unor proiecte în aer liber, în speranța că numărul infectărilor va scădea și că se vor putea relua măcar parțial activitățile. (L.F.)

Pagină coord. de GEORGE GÎLEA

După ce asasinul lui Sarah Halimi a scăpat de condamnare,

Președintele Emmanuel Macron cere schimbarea legislației

Decizia Curții de Casație a Tribunalului Suprem al Franței de a nu-l condamna pe Kobili Traoré, care a bătut-o și a ucis-o pe profesoara Sarah Halimi numai fiindcă era evreică, a provocat revolta nu numai a comunității evreilor din Franța, ci și a societății civile, a opiniei publice, inclusiv a președintelui Franței, Emmanuel Macron, precum și a unor politicieni israelieni. Președintele Franței a declarat că este decis să protejeze comunitatea evreiască și că va depune eforturi să fie schimbată legea care l-a salvat pe asasin, pentru ca astfel de cazuri să nu se mai întâmple. Tribunalul Suprem și-a argumentat decizia afirmând că Traoré nu poate fi tras la răspundere pentru acțiunile sale deoarece în acel moment se afla sub influența drogurilor și era lipsit de discernământ. Deși respectă independența justiției, de această dată președintele Franței a abordat problema în mod critic și a afirmat că o crimă comisă sub influența drogurilor nu poate anula răspunderea penală. „Nu este cazul să critic o decizie luată de un tribunal, dar vreau să transmit familiei, rudelor victimei și tuturor cetățenilor noștri evrei care au așteptat procesul, sprijinul meu cald și hotărârea Republicii de a-i proteja”, a declarat Macron cotidianului *Le Figaro*.

Franța, a spus el, „nu-i judecă pe cetățenii bolnavi, îi tratează. Dar a consuma droguri și apoi a deveni ne-săbuit nu te scutește de răspunderea penală. Doresc ca ministrul de justiție (Éric Dupond-Moretti) să prezinte cât mai curând posibil o propunere de modificare a legii”. Anterior, Macron a luat poziție și împotriva unei decizii similare luate de un tribunal de rang inferior, ceea ce a determinat o critică vehementă din partea unor magistrați. În 2017, Sarah Halimi a fost mai întâi bătută, apoi aruncată pe geam de vecinul său, Traoré, care striga „Allah Akbar” în timp ce o brutaliza.

Atât la primul proces, cât și la cel recent, judecătorii au recunoscut că Traoré este antisemit, dar că este un caz psihiatric, fiind un serios consumator de droguri și deci nu răspunde de acțiunile lui. De aceea el nu a fost condamnat, ci trimis la o clinică psihiatrică pentru tratament.

Verdictul – care a însemnat că niciun tribunal din Franța nu-l va mai putea judeca pe Traoré – a declanșat furia grupurilor antirasiste, care au afirmat că acesta este o amenințare la adresa securității evreilor. În contextul dezbaterilor privind creșterea antisemitismului în rândul tinerilor musulmani radicalizați în cartiere locuite mai ales de imigranți, felul în care a

fost tratat cazul Halimi a convins mulți evrei francezi că statul nu poate face față antisemitismului. „De acum înainte în țara noastră poți tortura și omorî evrei fără să te temi de consecințe”, a declarat Francis Kalifat, președintele Consiliului Reprezentativ al Instituțiilor Evreiești din Franța (CRIF). La rândul său, Shimon Samuel, directorul pentru relații internaționale al Centrului Simon Wiesenthal, a calificat decizia drept „o lovitură nimicitoare, care poate crea un precedent pentru criminalii mânați de ură. Ei vor putea pretinde pur și simplu că nu sunt normali sau să se drogheze ori să se îmbete înainte de a-și comite crimele”. Filosoful Bernard-Henri Lévy a vorbit despre consecințele nefaste ale acestui verdict.

Într-o scrisoare trimisă președintelui Macron, președintele Israelului, Reuven Rivlin, i-a mulțumit acestuia pentru poziția „morală și juridică” exprimată asupra „gravei lacune juridice care l-a scutit pe asasin să compare în fața judecătorilor și să fie sancționat de aceștia” și a subliniat că „trebuie făcut totul pentru a trimite un mesaj clar că nu este și nu va fi niciun fel de toleranță față de antisemitismul abject și față de atacurile împotriva evreilor pentru că sunt evrei”.

După pronunțarea verdictului, avocații care reprezintă familia lui

Sarah Halimi au declarat că se vor adresa Tribunalului European pentru Drepturile Omului. „Este un mesaj prost pentru cetățenii evrei ai Franței”, a subliniat Muriel Ouaknine-Melki, avocata fratelui lui Halimi. Au fost voci care au cerut rejudecarea cazului în Israel.

EVA GALAMBOS

Zilnic în Berlin au loc trei atacuri antisemite

Potrivit unui raport realizat de RIAS, un institut de monitorizare a manifestărilor antisemite din Berlin, anul trecut în capitala Germaniei s-au înregistrat 1004 incidente antisemite. Comparativ cu 2019 este o creștere de 20%, în condițiile pandemiei de Coronavirus. Este o observație necesară, deoarece, potrivit documentului, unul din cinci incidente antisemite este legat de criza Coronavirus. Adesea, aceste incidente au avut loc la demonstrațiile împotriva distanțării sociale, cele mai frecvente idei preluate fiind miturile conspirațiilor antisemite, inversarea relației făptaș-victimă și folosirea inadecvată a Holocaustului, scrie publicația americană *Allgemeiner*.

RIAS a înregistrat 123 de incidente de răspândire a manifestelor antisemite, 51 de comportamente amenințătoare și 43 de cazuri de vandalizare a proprietăților. Au fost 17 incidente de violență fizică, jumătate față de anul anterior, nu datorită scăderii antisemitismului, ci din cauza interdicțiilor de circulație și a distanțării sociale.

Autoritățile berlineze și-au manifestat preocuparea după publicarea acestor date. „Un lucru este clar: Berlinul are o problemă de antisemitism”, a constatat Samuel Salzborn, comisarul pentru antisemitism al orașului-stat Berlin, într-o convorbire cu ziaristii. Opinia lui a fost confirmată de responsabilul pentru combaterea antisemitismului al comunității evreilor, Sigmund Königsberg, care a menționat că în fiecare zi la Berlin au loc trei atacuri antisemite.

Cele mai multe dintre statele componente ale Republicii Federale Germania au numit comisari care se ocupă de problema antisemitismului crescând în landurile lor. Recent și landul Turingia a dat publicității propriul raport în care se menționa că în 2020 au avut loc 116 incidente, o creștere cu 25% comparativ cu 2019.

Georg Maier, ministrul de interne al Turingiei, a opinat că această situație este cauzată de înmulțirea teoriilor conspiraționiste legate de pandemie și de intensificarea influenței grupului Querdenken, o organizație politică ce contestă măsurile legate de Coronavirus, impuse de stat. Adesea, protestatarii care participau la demonstrațiile organizate de acest grup împotriva distanțării sociale purtau steaua galbenă și alte imagini naziste asociate cu Holocaustul. Spectacolul a fost considerat de Maier „un abuz de nesuportat al memoriei Holocaustului”. „Este necesar să se ia măsuri urgente, ținând cont de creșterea ideologiilor conspiraționiste antisemite, susținute sau răspândite prin intermediul mișcării Querdenken”, a declarat ministrul pentru publicația *Zeit*.

EVA GALAMBOS

Numeroase țări cer numirea unor reprezentanți pentru monitorizarea și combaterea antisemitismului

Așa cum se constată într-o serie de studii și rapoarte, elaborate de organizații evreiești și neevreiești, antisemitismul este în creștere în Europa și nu numai. Proliferarea unor articole, luări de poziții, declarații antisemite, inclusiv sutele de *fake news*-uri despre evrei și rolul lor negativ a fost intensificată și de pandemia de coronavirus, evreii fiind acuzați că au creat și au răspândit virusul și apoi vaccinurile antivirus, fie ca mijloc de șantaj al liderilor țărilor cu pandemie, fie pentru a obține avantaje materiale. Creșterea vertiginoasă a manifestărilor antisemite s-a înregistrat mai ales în social media.

S-a intensificat și glasul reprezentanților unor partide politice extremiste, câteva proaspăt intrate în parlamentele unor țări și care au adăugat acuzațiile legate de pandemie celor binecunoscute împotriva evreilor, fie ele de ordin religios, rasist sau politic, fie presupusa conspirație iudeo-masonică de dominare a lumii. La ora actuală s-a ajuns ca evreii din multe țări să se teamă pentru integritatea lor fizică și să plece din țara lor de baștină, așa cum relevă Biroul israelian de statistică privind creșterea imigrației evreiești din Europa de Vest și din SUA. Evreii simt că de multe ori autoritățile

statului nu le asigură securitatea, ba dimpotrivă, iau măsuri care le periclitează securitatea, viața, exemplul cel mai concludent fiind verdictul în procesul asasinării lui Sarah Halimi.

Până de curând, România era o țară în care astfel de manifestări erau rare. Numai că, în ultimii doi-trei ani, ele s-au înmulțit și, dacă nu s-a ajuns la incidente fizice, au avut loc vandalizări ale cimitirelor, caselor memoriale etc. Acum însă, odată cu pătrunderea în parlament a unui partid extremist, de inspirație neolegionară, în forul legislativ al țării s-au auzit opinii care vizau reabilitarea unor personalități legionare, unii dintre ei fiind criminali de război. În ochii multor cetățeni simpli, care nu cunosc adevărul istoric, prezența unor astfel de atitudini ar putea echivala cu legitimarea acestora.

Intensificarea antisemitismului a determinat numeroase țări și organizații internaționale să acorde o atenție sporită combaterii în mod organizat a acestui fenomen. Un loc prioritar îl ocupă Uniunea Europeană care, de câțiva ani, a elaborat un program coerent de combatere a antisemitismului, în coordonare cu statele membre, cu accent pe educație, dar și pe măsuri de asigurare a securității cetățenilor evrei și a instituțiilor lor. Uniunea Europeană a cerut statelor membre, inclusiv României, să-și elaboreze propriile programe și măsuri, ținând cont de particularitățile statelor și ale situației comunităților evreiești. Astfel, România a elaborat o „Strategie națională pentru combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului de ură”.

De asemenea, s-a considerat necesară desemnarea din partea Guvernului a unui Reprezentant Special pentru combaterea antisemitismului și xenofobiei (Alexandru Muraru), care să fie în cunoștință de cauză, să țină legătura cu organizații și persoane cu funcții similare în statele lor. Reamintim că Silviu Vexler, deputatul minorității evreiești, a fost ales Înalt Reprezentant al Parlamentului României pentru combaterea antisemitismului, protejarea memoriei victimelor Holocaustului și dezvoltarea vieții evreiești. Ambii demnitari au avut poziții tranșante, de condamnare a manifestărilor antisemite din România.

În cadrul Uniunii Europene, funcția de coordonator al Comisiei Europene pentru combaterea antisemitismului este îndeplinită cu succes de Katharina von Schnurbein.

Germania și Austria au desemnat și ele comisari pentru monitorizarea antisemitismului. În Statele Unite, recent, 22 de senatori republicani și democrați i-au cerut președintelui Biden să numească la Departamentul de Stat o persoană care să monitorizeze combaterea antisemitismului, în condițiile creșterii valului de antisemitism global. Această funcție există, dar după schimbarea Administrației a rămas neocupată.

EVA GALAMBOS

Idiș pe Duolingo

Celebra platformă de învățare a limbilor străine Duolingo a introdus, începând cu luna aprilie, lecții de idiș, aceasta fiind a patruzecima limbă pe care aplicația o pune la dispoziția celor 300 de milioane de utilizatori.

Cursul de idiș, care este în lucru de aproximativ cinci ani, reprezintă efortul Duolingo de a se extinde în ceea ce privește limbile de nișă. În această privință, compania a apelat la vorbitori nativi pentru a înregistra fișiere audio, spre deosebire de unele cursuri pentru limbi utilizate pe scară largă, cum ar fi engleza, spaniola sau franceza. Duolingo a înrolat un grup de colaboratori care să consilieze realizarea acestui modul de limbă, printre care se numără filologul Meena Viswanath care provine dintr-o familie de idișiști recunoscuți de comunitatea internațională. Mătușa lui Viswanath este editor în cadrul revistei *Forverts*, iar fratele ei, Arun, a tradus recent seria Harry Potter în idiș. De asemenea, Mordkhe Schaechter, bunicul lui Meena Viswanath, a fost un proeminent lingvist idiș. Contributorii au avut dezbateri intense cu privire la alegerea dialectului idiș care ar trebui să fie predat pe Duolingo, iar în cele din urmă a lui decizi să opteze pentru cel galițian, prevalent în rândul comunităților hasidice din Brooklyn. Meena Viswanath speră că acest modul, care folosește o versiune standardizată a idișului dezvoltat în secolul al XX-lea, va ajuta la reînvierea limbii, iar optimismul ei este confirmat de cei peste 10.000 de utilizatori care s-au înscris deja pentru a studia idiș pe Duolingo.

DAN DRUȚĂ

La aniversarea prof. CAROL IANCU

În a doua jumătate a veacului al XX-lea, în țările foste comuniste adevărul a fost ignorat, falsificat. Generația din care face parte Carol Iancu, sărbătorit acum la 75 de ani, a fost martora trucajului în anii de școală postbelici. Istoria orală ținea loc de manual. Cum putea face dreptate bunicului căzut la Mărășești, fără să fi avut cetățenia română? Tatălui, orfan de război, care nu apucase să învețe mai mult de patru clase primare, fiindcă trebuia să aducă pâine în casă? Cunoscutul istoric, profesor la Universitatea din Montpellier, vorbitor perfect al românei, deprinsă de la învățătoarea de etnie germană Hilda Dumitrescu și de la colegii de școală din Hârlău natal și din satele vecine, se simte deopotrivă legat de cultura idiș, al poeziei pe care aceasta a dat-o, ale cărei valori estetice n-au nimic de-a face cu literaturizarea, ci doar cu existența cotidiană, cu adevărul. Este trăsătura de unire între istoric și poetul Tristan Janco, pseudonimul său literar. Datoria față de înaintași și-o împlineste prin realizarea unei integrale a istoriei evreilor români de la 1866

până după al Doilea Război Mondial. Și-a mobilizat pentru aceasta toate resursele interioare: de la capacitatea de a se cufunda în arhive din România, din Franța și din alte țări ale lumii, la aplicarea teoriilor reținute de la mentorii săi: Pierre Chaume, Fernand Brandel – „istoria globalizantă”; George Duby – „filosofia mentalităților”; Pierre Guiral – „patentul iudaic” și „drepturile minorităților”. Asta, fiindcă a avut șansa de a fi obținut o bursă a guvernului francez pentru lucrarea de masterat „Charles Péguy, socialist și poziția sa față de naționalism”, la Universitatea Ebraică din Ierusalim, unde a studiat după ce familia a făcut *aliya*. Admițând că crizele economice – cum este și cea actuală, provocată de pandemie – generează tensiuni, reacții xenofobe, antisemite, el consideră educația instrumentul numărul 1 pentru înțelegerea Celuilalt. Așa s-a născut una dintre cărțile sale de referință, *Miturile fondatoare ale anti-*

semitismului, și angrenarea în conducerile asociațiilor „Prietenii lui Jules Isaac” și „Înțelegerea iudeo-creștină”, ambele din Franța.

După '89 se deschide un nou capitol în opera sa pedagogică: prezența în viața academică românească – este profesor la Centrul de Studii Ebraice al Universității din București – și în cea managerială – organizează simpozioane sub egida Universităților „Al. I. Cuza” din Iași și „Babeș Bolyai” din Cluj, ambele onorându-l cu titlul de *Doctor honoris causa*. Tot după 1989 apar la Hasefer, în versiunea românească a lui Țicu Goldstein z.l., multe dintre cărțile dedicate istoriei evreilor români. Carol Iancu susține comunicări la Academia Română, devine membru de onoare al prestigiosului for științific.

De la monografia comunitară – istoria evreilor din Hârlău – și vastele analize asupra condiției socio-politice a evreilor români, la cercetările despre viața și opera lui Al. Șafran, Carol

Iancu restituie, alături de alți renumiți istorici contemporani, o importantă pagină lipsă din istoria României.

IULIA DELEANU

Lui POMPILIU STERIAN, mai mult decât AD MEA VEESRIM!

Într-un prezent încă apăsător din cauza pandemiei, cei 102 ani împliniți de Pompiliu Sterian, binecunoscut cu integritate fizică și intelectuală, sunt un reper tonic pentru oricine. Rezident de ani buni la Căminul „Rosen”, știe să folosească toate oportunitățile pe care DASM le oferă celor interesați să ducă o viață activă: face parte din clubul de terapie

ocupatională din incintă, este cel mai vârstnic blogger din țară, colaborează frecvent la revista noastră, este membru al echipei de teatru „Vârsta a 4-a”, inițiată și organizată de regizorul David Schwartz, în colaborare cu o echipă de tineri actori, oferind spectacolele colegilor căminiști, dar și spectatorilor de la TES. Asta, înainte de pandemie. Cum diverse segmente din cotidian, mai ales artistice, s-au mutat online, participă acum la evenimente culturale și sociale, pe care le popularizează pe e-mail. Diminețile face jogging în parcul căminului. Știe să se bucure lucid de fiecare zi.

Sărbătoritului – mai mult decât AD MEA VEESRIM! (I.D.)

Adunare pentru susținerea Statului Israel

(Urmare din pag. 1)

terorismului, pe IDF trebuie să o distrugă. „Palestiniienii nu sunt dușmanii noștri, Hamas-ul este dușmanul nostru. Din acest motiv, noi ne luptăm cu o mișcare islamistă teroristă și lumea trebuie să înțeleagă asta.” În încheiere, ambasadorul și-a exprimat gratitudinea față de organizarea la București a acestei acțiuni de solidaritate care „spune multe despre poporul român”.

Lia Doru (Laude-Reut) a apreciat eroismul și puterea acestui „popor minunat”, definind eroismul în contextul actual drept puterea de a rezista sub asaltul a 3.000 de rachete. Ea a reamintit vizita efectuată în Israel în anul 2014, alături de elevii ai Complexului Laude-Reut, și spaima trăită în momentul în care sirenele antiaeriene au început să răsună. Lia Doru a transmis un mesaj de solidaritate și recunoștință poporului israelian, care reacționează „ca un stat democratic în fața terorii – cu fermitate, fără ezitare, dar cu precauție, pentru a proteja populația civilă”.

Ion M. Ioniță, senior editor al ziarului *Adevărul* și redactor-șef al revistelor *Historia* și *Foreign Policy Romania*, a afirmat că va rămâne mult timp în conștiința publică imaginea de pe cerul nopții din Israel, brăzdat de rachetele trase din Fâșia Gaza și pe care scutul Iron Dome încearcă să le neutralizeze. „Israelul are dreptul să își apere cetățenii și reușește să facă acest lucru. Aceste 3.000 de rachete ne arată că, oriunde se întâmplă un atac, el se întâmplă, de fapt, lângă noi”, a arătat jurnalistul subliniind că libertatea și democrația sunt atacate

în diverse zone ale lumii.

Deputatul USR Cristian Seidler a dat citire mesajului președintelui USR-PLUS, Dan Barna. „Statul Israel are dreptul de a se apăra. Acest lucru nu poate fi negat, contestat sau pus cumva sub semnul întrebării. Doresc să îmi exprim solidaritatea cu israelienii care în orice minut al zilei sunt supuși riscului de a-și pierde viața și agoniseala. Poporul evreu are dreptul la pace. Același drept îl au și palestinienii. Pacea nu se poate obține însă cu rachete trimise în zone civile, terorizând populația civilă a Israelului”, se arată în mesajul liderului URS-PLUS, vicepremierul Dan Barna.

(Urmare din pag. 7)

Adrian Ciocâncă, directorul CSIER, a prezentat o serie de aspecte consemnate în urma mai multor runde de convorbiri realizate de el cu Lya Benjamin. Directorul CSIER a scos în evidență o serie de trăsături ale Lyei Benjamin: curiozitate științifică, putere de muncă, o educație solidă primită de acasă, îmbogățită pe parcurs. Ea a trecut prin multe epoci istorice, dar în activitatea sa nu s-a compromis niciodată. Are o biografie în care nu trebuie să sărim peste episoade jenante. În aceste convorbiri se găsesc și o serie de episoade interesante din viața privată, o viață fericită, dar și cu dificultăți pe care a reușit să le depășească. Lya Benjamin nu a făcut compromisuri, preferând să nu publice în perioada comunistă și refuzând onoruri și funcții. Ea este un om de bază al Centrului de istorie, un model ca putere de muncă, o persoană care și-a păstrat curiozitatea și a găsit satisfacții chiar și în această perioadă grea de pandemie, a conchis directorul CSIER.

Bela Dan Krizbai, vicepreședintele ICR, a evocat pe larg colaborarea pe care a avut-o cu Lya Benjamin și cu Hary Kuller în perioada în care a fost directorul adjunc al ICR Tel Aviv, ajutorul oferit de ea pentru promovarea ideii contribuției evreilor din România la crearea Statului Israel și pentru crearea Muzeului de istorie al evreilor români de la Roș Pina.

Dr. Anca Tudorancea, colegă de la CSIER, și-a povestit amintirile legate de colaborarea avută cu Lya Benjamin, exponenții pe care le-a realizat împreună cu ea și a vorbit

despre generozitatea Lyei în a transmite tinerilor cercetători tot ceea ce știa ea.

Paul Schwartz, președintele CEB, a afirmat că, pentru el, Lya Benjamin și Hary Kuller au fost profesori excepționali, de la care a învățat adevărata istorie. Lya este o cercetătoare devotată a istoriei românilor și evreilor din România, pasionată de documente. Amândoi, ea și Hary, au fost de un real ajutor în activitatea lui cu generația de mijloc. Paul Schwartz a felicitat-o în mod special pe Lya Benjamin și pe colega ei, Irina Weiner-Spirescu, pentru munca de coordonare și redactare a volumului *Istorie de sertar*, a cărui lansare s-a desfășurat tot în cadrul evenimentului aniversar.

José Iacobescu, președintele BBR, a scos în evidență contribuția Lyei și a lui Hary la manifestarea „Podurile Toleranței” și la realizarea unei broșuri despre istoria B'nai B'rith România.

Carmen Podgoreanu, fostă colegă a Lyei Benjamin la Muzeul de Istorie a Partidului și fost diplomat, a vorbit despre colaborarea cu Lya, despre dimensiunea ei pedagogică și formatoare, ca educator pentru tinerii muzeografi și cercetători.

În cuvântul său, Lya Benjamin a mulțumit atât organizatorilor, cât și vorbitorilor și tuturor participanților la evenimentul aniversar, în mod special soțului și părinților care au contribuit la devenirea ei culturală și intelectuală.

La sfârșitul manifestării, Lya Benjamin i s-a decernat din partea FCER și CEB o „diplomă de excelență pentru întreaga sa activitate, consacrată istoriei evreilor din România”. Buchetele de flori primite din partea conducerii Federației, CEB și BBR, a prietenilor și admiratorilor ei au încununat acest frumos eveniment.

Cercetători din cadrul Universității din Tel Aviv au descoperit o specie din rândul viețuitoarelor marine numite ascidii, capabilă să își regenereze toate organele, chiar și atunci când un exemplar este disecat în trei fragmente. Constatările fac parte dintr-un studiu realizat de oameni de știință

Animal marin capabil de regenerare totală

de la Universitatea Tel Aviv, Israel, în colaborare cu cei de la Universitatea din Padova, Italia, studiu ce a fost pu-

blicat în jurnalul *Frontiers in Cell and Developmental Biology*. Acest animal, membru al încregăturii Chordata, se găsește în mod obișnuit în Golful

Eilat din Marea Roșie. Echipa de oameni de știință a descoperit că această specie se poate regenera, fiecare fragment dintre cele trei cunoscând exact modul în care să își redobândească funcționarea tuturor sistemelor lipsă ale corpului, devenind în scurt timp trei creaturi independente. Cercetătorii au disecat câteva zeci de ascidii în trei fragmente, lăsând o parte a corpului fără centru nervos, inimă și o parte a sistemului digestiv. În mod surprinzător, fiecare fragment nu doar că a supraviețuit disecției, însă toate organele s-au regenerat în fiecare dintre cele trei secțiuni. „Niciodată nu a fost descoperită o asemenea capacitate regenerativă în rândul unei spe-

cii solitare care se reproduce sexual”, au notat cercetătorii. Există sute de specii de ascidii care se regăsesc în toate oceanele și mările lumii. De multe ori, exemplarele se camuflează sub formă de protuberanțe pe roci și, prin urmare, sunt greu de distins în mediul acvatic. „Dintre nevertebrate, acestea sunt considerate a fi cele mai apropiate de oameni din punct de vedere evolutiv”, este de părere Tal Gordon, un cercetător care scrie o lucrare de doctorat pe acest subiect.

Pfizer anunță un medicament împotriva COVID-19 până la sfârșitul lui 2021

Albert Bourla, CEO-ul Pfizer, a declarat pentru CNBC că medicamentul planificat pentru tratamentul COVID-19, elaborat de compania farmaceutică din SUA, ar putea fi disponibil până la sfârșitul anului 2021. „Dacă totul merge bine și facem implementarea cu aceeași viteză cu care am făcut-o până acum și dacă autoritățile de reglementare fac același lucru, sper că până la sfârșitul anului vom avea acest nou medicament.”

De asemenea, Bourla a mai de-

clarat că este optimist în privința deciziei Administrației Federale pentru Alimente și Medicamente (FDA) de a aproba în viitorul apropiat vaccinul Pfizer pentru copiii cu vârsta de cel puțin 15 ani.

Până în prezent, singurul tratament oral administrat împotriva COVID-19 supus aprobării depline de către FDA a fost Remdesivir, un agent antiviral. Pilula Pfizer este un inhibitor de protează, care încearcă să blocheze o enzimă de care are nevoie Coronavirusul pentru a se replica în celulele umane. Cu puțin timp în urmă, *The Daily Telegraph* a anunțat că zeci de voluntari au început să participe la testele inițiale ale viitorului medicament. Procesul se desfășoară în două

locații Pfizer, una în SUA și cealaltă în Belgia, și va implica până la 60 de voluntari cu vârste cuprinse între 18 și 60 de ani. Procesul va fi împărțit în trei faze, distribuite pe 145 de zile, cu 28 de zile în plus pentru „screening și dozare”, conform raportului, și va include mai multe înnoptări pentru participanți. Pfizer, împreună cu partenerul său BioNTech, a produs deja un vaccin COVID-19 care s-a dovedit a fi eficient în peste 95% din cazuri și a fost în centrul efortului Israelului de inoculare în masă. Până în prezent, peste jumătate din populația Israelului a primit ambele doze necesare de vaccin, făcând din statul israelian un lider mondial în vaccinările pe cap de locuitor.

Elia Carmona – un avatar al literaturii ladino

Născut în anul 1869, într-unul dintre cele mai cosmopolite orașe ale epocii – Istanbul –, Elia Rafael Carmona este un prolific autor și promotor al limbii și culturii ladino. Scriitorul, ziaristul și dramaturgul provine dintr-o familie se-

fardă, originară cel mai probabil din orașul cu același nume din sudul Spaniei, familie m o d e s t ă din punct de vedere financiar. Aceasta i-a încurajat însă

tânărului apetența pentru literatură și cultură. După un periplu anevoios prin Salonic, Rodos și Edirne, Elia Carmona publică primele povestiri de dragoste, aflate sub incidența cenzurii otomane din ce în ce mai severe. Excluz din actualitatea literară din cauza subiectelor predilecte ale scrierilor sale, el călătorește la Alexandria, unde ia contact cu unele dintre cele mai importante figuri ale intelectualității sefardice din capitala Egiptului. Întors în Istanbul, între 1903 și 1908 a lucrat la prestigiosul ziar de limbă ladino *El Tiempo*, cooptat fiind de fondatorul acestuia, David Fresco.

Revoluția Junilor Turci și restaurarea Constituției în anul 1908 i-au permis lui Carmona înființarea propriei sale reviste de satiră, *El Gugeton (Jocul)*, care avea să devină, după *El Tiempo*, cea mai longevivă publicație de expresie ladino. Deși neutru din punct de vedere politic, Carmona adoptă un mesaj apropiat ca viziune de mișcarea Haskalah, promovând în articolele sale învățarea limbii ebraice și a altor limbi străine, precum și un sistem de învățământ modern. Autor prolific, Elia Carmona a semnat zeci de eseuri, articole de satiră, nuvele și romane, lucrările sale fiind apreciate în rândul comunității evreiești vorbitoare de ladino. Opera sa este considerată unul dintre cele mai importante simboluri ale epocii de aur a literaturii ladino moderne. *El Gugeton* devine una dintre cele mai apreciate publicații din oraș, timp de peste 23 de ani, până la moartea fondatorului său.

Elia Carmona este înmormântat în Cimitirul Evreiesc din Istanbul. De-a lungul anilor, unele dintre cărțile sale au fost traduse în numeroase alte limbi, inclusiv cel mai cunoscut roman al său, *La mujer honesta (Femeia cinstită)*, publicat în perioada 1924-1925 la Istanbul.

Grupaj realizat de DAN DRUȚĂ

Misterul Manuscriselor de la Marea Moartă

La mai bine de 70 de ani de la descoperirea lor într-o peșteră de lângă Marea Moartă, manuscrisele, care includ cea mai veche versiune cunoscută a Bibliei, au fost studiate cu ajutorul inteligenței artificiale. Cercetătorii de la Universitatea din Groningen (Olanda) au examinat documentul folosind recunoașterea tiparului „de ultimă oră” și al inteligenței artificiale. Au analizat o singură literă ebraică, *aleph*, care apare de peste 5.000 de ori în manuscris. Într-o lucrare publicată de cercetătorii Mladen Popovic, Maruf Dhali și Lambert Schomaker, aceștia susțineau că „reusiseră să extragă vechile urme de cerneală pe măsură ce apar pe imaginile digitale”. „Urmele antice de cerneală se referă direct la mișcarea musculară a unei persoane și sunt specifice fiecărei persoane”, au completat ei, potrivit BBC. „Scenariul probabil este că au fost doi scribi diferiți, care au colaborat și au încercat să păstreze același stil de scriere, dezvăluindu-și totuși individualitatea”, au mai spus aceștia. Experții au adăugat că asemănarea scrisului ar sugera că cei doi scribi au avut o pregătire asemănătoare într-o școală sau în familie, dând exemplul „unui tată care și-a învățat fiul să scrie”. Ei mai spun că abilitatea lor de a imita scrisul celuilalt era atât de bună, încât până acum oamenii de știință moderni nu au reușit să facă o diferență între ei. Pergamentele, care includ cea mai veche versiune completă cunoscută a Bibliei ebraice, datează din secolul al III-lea î.Hr. și sunt scrise în ebraică, aramaică și greacă.

Israelul trimite echipamente medicale în India

Autoritățile israeliene au trimis ajutoare medicale de urgență, inclusiv echipamente pentru generarea oxigenului, care sunt foarte necesare în India, se arată în comunicatul Ministerului israelian de Externe, pentru a ajuta la combaterea extinderii crizei COVID-19. Aceeași declarație indică faptul că o serie de zboruri au transportat ajutoare care includ mii de generatoare de oxigen de grup și individuale, precum și aparate de respirat, medicamente și alte echipamente medicale. „Extinderea asistenței de urgență este o expresie a prieteniei profunde dintre țările noastre”, a declarat ministrul de externe Gabi Ashkenazi. Ajutorul internațional acordat Indiei a avut loc ca răspuns la criză, deoarece sistemul de sănătate al țării se luptă să facă față sub greutatea noilor și numeroaselor cazuri de COVID-19, spitalele rămânând fără paturi, oxigen și unele medicamente necesare tratării pacienților infectați.

Cine va duce oxigen pe Lună?

Momentul aselenizării este unul de referință în istoria umanității, însă atingerea Lunii este plină de numeroase provocări tehnice, una dintre ele fiind faptul că este nevoie de cantități uriașe de oxigen pentru a lansa rachete și nave spațiale și pentru a le readuce pe Pământ. Deoarece oxigenul nu este disponibil în spațiul cosmic, așa cum este pe Pământ, livrarea acestui oxigen pe Lună este o chestiune nu doar dificilă, dar și costisitoare. O soluție ar fi fabricarea pe Lună a oxigenului pentru călătorii spațiale și aici intervine Helios, un start-up israelian. Înființat în anul 2018, Helios se concentrează pe extinderea unei tehnologii care să funcționeze în mediul selenar și care permite separarea oxigenului și a metalelor găsite în solul lunar. „Spre deosebire de ceea ce s-a întâmplat acum 50 de ani, de data aceasta vom călători acolo nu numai pentru a ridica un steag și a ne întoarce, ci pentru a rămâne acolo; și omul va avea pe Lună o bază într-un mod similar cu Stația Spațială Internațională, care a fost continuu locuită în ultimii 20 de ani”, explică co-

fondatorul și CEO-ul Helios, Jonathan Geifman. „Lucrăm pentru a putea stabili până la sfârșitul deceniului un sistem utilizabil care va fi capabil să furnizeze oxigen și să alimenteze tot acest efort de stabilire a infrastructurii permanente pe Lună și mai târziu și pe Marte”, spune el. Helios – care a primit finanțare de la Autoritatea pentru Inovare din Israel, Agenția Spațială din Israel și Ministerul Energiei – este preocupată de dezvoltarea și optimizarea acestui sistem. Helios, mai spune Geifman, nu cooperează direct nici cu NASA, nici cu SpaceX care conduc lumea călătoriei spațiale, dar intenționează să trimită două misiuni în spațiu în următorii câțiva ani ca parte a activității sale.

Act de donație către Muzeul de Istorie și Cultură al Evreilor din România

B. Krizbai (stg.), C. Mîndru, I. Cajal și H. Iovițu

La data de 10 mai, Muzeul de Istorie și Cultură al Evreilor din România (MICER) din Capitală a găzduit ceremonia de recepție a unei donații din partea prof. dr. Daniel Musher, reputat specialist în domeniul bolilor infecțioase, profesor la Baylor College of Medicine, Houston, SUA. La evenimentul organizat de directorul Muzeului, Carmen Hannah-Iovițu, au luat parte dr. Cezarina Mîndru, reprezentanta donatorului, vicepreședintele Institutului Cultural Român, Béla Krizbai, subsecretarul de stat în Ministerul Culturii, Irina Cajal-Marin, membri ai comunității evreiești și iubitori de artă. Obiectul donației constă într-un vas de argint, cu o vechime de circa 200 de ani, care poartă inscripția ebraică a orașului București și este destinat ritualului funerar.

Carmen-Hannah Iovițu a mulțumit donatorului, precum și celor care au făcut posibil acest nobil gest – dr. Cezarina Mîndru și vicepreședintele ICR, Béla Krizbai, ambii mijlocind această donație. „Sun-

tem foarte bucuroși să primim un astfel de obiect din partea prof. dr. Daniel Musher care a dorit să doneze unul dintre obiectele din colecția sa. Este un platou care a fost donat către Hevra Kadișa din București și a dispărut, iar acum s-a reîntors în București. Suntem foarte încântați să închidem ciclul călătoriei acestui obiect. Este un gest minunat, care se înscrie în conceptul de *tikun olam*.”

Dr. Cezarina Mîndru a afirmat că este deosebit de onorată de a fi putut contribui la acest act filantropic, elogiind personalitatea prof. dr. Daniel Musher, „unul dintre cei mai publicați și proeminenți doctori de boli interne și infecțioase”, membru activ al comunității evreiești din Houston, Texas, SUA. Dr. Cezarina Mîndru, emigrată în SUA acum 22 de ani, a remarcat diversitatea exponatelor Muzeului de Istorie și Cultură al Evreilor din România și și-a exprimat speranța unor viitoare astfel de demersuri.

DAN DRUȚĂ

O viață „jazzy”

Cu o carieră de peste șapte decenii, saxofonistul Lee Konitz a fost unul dintre cei mai influenți muziceni din jazzul modern.

A început să cânte în anii '40 ai secolului trecut, avându-i ca reper pe Lester Young și Charlie Parker. A făcut parte pentru o vreme din grupul lui Stan Kenton, apoi a cântat alături de Miles Davis, contribuind substanțial la transformarea jazzului din anii '50.

Dintre hiturile semnate împreună cu Miles Davis și interpretate de cei doi la trompetă și saxofon, aș recomanda cu încredere *Yesterdays* care se găsește pe orice platformă online de muzică.

Născut în 1927 în Chicago, Leon Konitz a copilărit într-o familie de imigranți evrei, alături de alți trei frați. A fost încurajat de părinți să cânte la un instrument și, pentru că îl auzea la radio pe Benny Goodman, a cerut un clarinet la care a început să cânte la 11 ani.

În adolescență s-a apropiat însă de saxofon, fiind pasionat deja de jazz. A abandonat liceul devreme și s-a alăturat unor grupuri de jazz din oraș, conduse de Teddy Powel și Jerry Wald, înainte de a se muta în New York.

În 1943 începe să studieze cu pianistul Lennie Tristano care devine un fel de mentor pentru el și îl instruieste mai ales în ceea ce privește improvizația. Au cântat o vreme în cluburi de jazz apoi, alături de alți muziceni, între care Warne Marsh, au format un sextet. Împreună au înregistrat în 1949 celebrele piese *Intuition* și *Digression*, care au rămas în istoria jazzului ca primele improvizații documentate.

În aceeași perioadă, Lee Konitz începe să cânte alături de Claude Thornhill și, cum spuneam mai sus, alături de Miles Davis.

La începutul anilor '50 devine deja foarte cunoscut pentru sunetul distinct al saxofonului său și pleacă în turnee, inclusiv în Europa. Lansează mai multe albume în colaborare cu diferiți muziceni, între care și albumul *Very cool* în 1958, de pe care trebuie ascultată piesa *Sunflower*.

GEORGE GÎLEA

(Continuare în pag. 20)

O insulă pe uscat

Israelul a fost întotdeauna o insulă izolată. Timp de zeci de ani legătura cu alte părți ale lumii se putea face doar pe calea aerului sau pe mare. Spre deosebire de toate celelalte țări din lumea întreagă, pe vremuri aici nu puteai trece vreo graniță cu mașina sau motocicletă.

Nici acum n-aș putea spune că lucrurile s-au schimbat radical, deși Israelul are de ani de zile legături diplomatice cu Egiptul și Iordania. Avioanele zboară într-o direcție și alta, dar trecerea graniței cu automobilul e încă dificilă, imposibilă chiar în câteva direcții. Și cum să nu-ți invidiezi prietenii și cunoscuții care, locuind pe bătrânul continent, trec dintr-o țară în alta cum trec eu de la Beer Șeva la Tel Aviv!

Dar de câteva luni Israelul e mai izolat decât ori-când, și nu din motive politice.

„De vină” e COVID 19.

Am avut șansa să fim printre primii care au primit o cantitate suficientă de vaccinuri pentru a începe o campanie de vaccinare care s-a dovedit extrem de eficientă. La ora scrierii acestor rânduri, mai mult de 5 milioane din cei 5,6 milioane de cetățeni israelieni în vârstă de peste 16 ani au primit deja cele două doze necesare imunizării și încă vreo 400.000 au primit prima doză și o așteaptă pe a doua.

Această situație e radical diferită față de alte țări. Întrebarea care se cere pusă e legată de explicația acestui succes, practic unic în toată lumea. Politicienii de dreapta îți vor declara imediat că această realitate se datorează eminamente primului-ministru care, datorită legăturilor sale cu lumea întreagă, a reușit să obțină pentru Israel procurarea unei cantități imense de vaccinuri. Această afirmație e adevărată. Se dovedește că uneori – sau deseori – încăpățănarea, efortul permanent și neîntrerupt, în asociație cu o politică continuă de întărire a relațiilor externe pot produce un efect pozitiv incredibil. Dar adevărul nu se oprește aici.

Pentru a înțelege succesul Israelului în materie de vaccinare anti-COVID 19 e nevoie de a prezenta, desigur pe scurt, sistemul de organizare sanitară al acestei țări. După lege, fiecare cetățean israelian trebuie să aparțină unei companii de asigurare medicală, așa numitele *kupot holim*. Policlinicile aparținând unei companii sau alteia împânzesc toate localitățile, în funcție de numărul de asigurați ai

fiecărei companii în orașul sau în satul respectiv.

La ora actuală, în Israel există patru companii de acest gen, cea mai mare fiind Kupat Holim Clalit. Nu din întâmplare, ea e și cea mai veche. În anul 1911, Berl Kaținelson a propus Histadrut-ului (organizația muncitorilor din acele timpuri) crearea acestei companii și ea a luat ființă imediat, exemplul ei fiind copiat de-a lungul vremii de apariția a încă trei companii similare.

Acestea au un specific, așa zice, unic. Ele nu oferă asiguraților doar acoperirea financiară necesară în caz de boală, accident etc., ci, spre deosebire de orice altă companie de asigurare similară, ele posedă sistemul necesar pentru acordarea îngrijirii medicale fiecărui asigurat. Ba mai mult, două (cele mai mari) dintre cele patru posedă chiar și spitale, ceea ce facilitează tratamentul și creează un acces direct la un pat de spital în caz de nevoie.

Însemnări de la fața locului

Pentru a înțelege această situație ieșită din comun, cititorul e rugat să-și închipuie o companie de asigurare în caz de accident de mașină, în care compania posedă propriile sale ateliere de reparare a automobilului avariat. În aceste condiții, accesul *kupot*-urilor e bilateral: ele se pot adresa în orice moment asiguratului, propunându-i (ca în cazul de față) vaccinarea imediată, dar în același timp și cetățeanul asigurat se poate adresa companiei „sale” și va primi imediat o programare în vederea vaccinării.

Conform legislației israeliene, fiecare cetățean are dreptul de a trece, la fiecare 6 luni, de la o companie de asigurare medicală la alta. Această posibilitate prezintă o serioasă problemă pentru fiecare companie, care va face tot ce e posibil pentru a mulțumi asiguratul. Cu alte cuvinte, concurența e evidentă și fiecare *kupa* se luptă pentru fiecare asigurat.

În aceste condiții, e ușor de înțeles succesul campaniei de vaccinare împotriva COVID, căci fiecare companie de asigurare medicală a organizat imediat procesul accesării populației, folosind toate mijloacele electronice care îi stăteau la dispoziție.

Cetățeanul era rugat să se prezinte la policlinica de care aparține, fiind informat de data și ora exactă la care va fi primit și vaccinat. Cozile de vac-

cinare au dispărut după doar câteva zile, ele fiind produse de acei indivizi timorați de epidemie și care doreau să primească imediat, fără întârziere, vaccinul. Era vorba în mod special de pacienți suferind de o multitudine de maladii care puteau deveni fatale în cazul infectării cu cumplitul virus.

Mulți vorbesc și despre obsesiva campanie de convingere a populației, pe toate căile de comunicare, dar e greu de acceptat că numai în Israel organele de conducere s-au evidențiat în această direcție.

Și acum să ne întoarcem la asemănarea la care făceam aluzie în titlul acestor însemnări: Israelul ca o insulă pe uscat. Situația complet diferită a Israelului în materie de vaccinare împotriva COVID 19 împiedică reluarea legăturilor firești cu celelalte țări ale lumii, în ambele direcții.

Pe de o parte, israelienii sunt sfătuiți în mod drastic să evite călătoriile în străinătate. Zilnic, mijloacele de comunicare prezintă lista țărilor periculoase din acest punct de vedere. Iar cei care se hotărăsc să se urce într-un avion pentru un zbor internațional sunt supuși la analiză (și la dus și la întors), amănări, anulări, așa încât multora li se face lehamite de ideea plecării; și, doar în cazul în care e obligat, cetățeanul israelian se încumetă să se aventureze în străinătate.

Dar, în același timp, turismul spre Israel a devenit, de fapt, inexistent. Și cine suferă în mod special din această cauză e industria turistică și hotelieră israeliană, o situație care pune în pericol însăși continuarea existenței oricărui hotel, restaurant sau bar. Se pare că o bună parte dintre cei aproape 500.000 de șomeri israelieni generați de criza Corona provin din rândurile celor care erau angajați în acest domeniu.

Toate cele de mai sus creează cetățeanului de aici o situație foarte apropiată de ceea ce medicina numește schizofrenie! Pe de o parte, suntem mulțumiți și chiar mândri de faptul că am fost primii în lume la vaccinare, dar pe de alta, trăim pe o insulă izolată de restul lumii...

Ceea ce duce la o ultimă întrebare: oare până când?!

Prof. dr. GABRIEL M. GURMAN

Omer, Israel
gurman@bgu.ac.il

Treziți-vă!

Un text primit la redacție sub semnătura scriitorului Radu F. Alexandru face referire la o postare mai veche pe Facebook a lui Cezar Victor Năstase, unde acesta din urmă afirmă că „dacă s-ar reintroduce pedeapsa capitală, aceasta ar trebui aplicată în primul rând cozilor de topor și trădătorilor de patrie, celor care au favorizat devalorizarea țării și vânzarea activelor românești către străini, adică celor vinovați de marea corupție care a umilit și a sărăcit neamul românesc”. Urmează o listă de 35 de personalități (profesori universitari, politicieni, ziariști și scriitori, precum Cristian Pârvulescu, Andrei Cornea, Adrian Miroiu, Alfred Bulai, Liviu Rotman, Radu F. Alexandru, Adrian Cioplâncă, Daniel Cristea-Enache, Rodica Culcer și alții) care, conform lui Năstase,

ar trebui executați ca trădători de patrie.

O stranie coincidență face ca, la fel ca și în cazul amenințărilor cu moartea împotriva Maiei Morgenstern și a familiei acesteia, și Cezar Victor Năstase să fi fost considerat ca membru al AUR, fapt negat vehement atât de el însuși, cât și de copreședintele AUR, George Simion.

Conform textului primit de la Radu F. Alexandru, „culpa reală de care se fac vinovați cei condamnați *a priori* la moarte este Scrisoarea deschisă adresată liderilor partidelor din coaliția de guvernământ cărora li se cere cu fermitate să suspende orice contact cu AUR, formațiune politică ce s-a dovedit a fi, în scurta sa existență pe scena publică românească, purtătoarea unui conglome-

rat ideologic nociv, de factură extremistă”.

Radu F. Alexandru explică faptul că „majoritatea cititorilor au fost convinși că Năstase este membru AUR” atât prin prisma relațiilor „de strânsă colaborare între acesta și George Simion, copreședintele partidului”, precum și a „perfectei rezonanțe dintre spusurile lui C.V. Năstase și opiniile lui G. Simion: «Toată clasa politică care ne-a condus până acum să plece», sau ale lui Sorin Lavric, ideologul-șef al partidului: «Pentru noi începe un război ideologic al cărui deznodământ va sta în înlăturarea actualei clase politice. În patru ani vom disloca partidele din Parlament. Vom schimba figurile, vom primumi limba, vom aduce bucuria de a fi români.»”

Scriitorul afirmă că îi ia foarte în serios pe liderii, membrii și simpatizanții AUR și este convins că aceștia „ar

fi oricând gata să repete crimele pe care predecesorii lor, a căror amintire o cinstesc și o preamăresc, le-au comis în orele de rătăcire a României”. El semnalează și „tăcerea impardonabilă în care s-a ascuns partea «sănătoasă» a clasei politice românești”, și reproșează faptul că „nimeni nu a luat atitudine împotriva declarației halucinantă venită de pe băncile unui partid parlamentar!”

Și-au pus toți degetele în urechi și au întors capul de la acest atentat, în sensul deplin al cuvântului, împotriva drepturilor și libertăților universale ale omului.

Europa, lumea întreagă traversează un turbion (numele lui nu este COVID-19) care va reconfigura profund lumea de azi și cea de mâine.

Declarații model AUR, care atenționează grav (sub varii forme) la stabilitatea și siguranța națională, se aud și se produc tot mai frecvent pe continentul nostru.

Dar, peste tot, replica pe care o primesc este imediată și este dată de zecile, de sutele de mii de oameni în fruntea cărora își iau locul din primul moment liderii forțelor politice democratice, care ies în stradă și li se opun cu toată fermitatea.

Dacă s-ar putea ridica baricade din discursurile conducătorilor noștri, așa spune că putem dormi liniștiți, nu ne paște niciun pericol. Dar, știm bine, vorbele lor au consistența fumului de țigară și România este în pericol.

Voi, cei care v-ați angajat să vegheți și să asigurați Țării liniștea și stabilitatea, treziți-vă!, se arată în finalul textului semnat de Radu F. Alexandru.

„Tzara.Dada.Azi”, la ICR Tel Aviv

La 22 aprilie 2021, ICR Tel Aviv a organizat, în colaborare cu Muzeul Janco-Dada din Ein Hod, cu Asociația Scriitorilor Israelieni de Limbă Franceză (ASILF) și cu revista *Continuum*, din Haifa, un eveniment dedicat personalității lui Tristan Tzara, cu prilejul celor 125 de ani împliniți de la nașterea părintelui dadaismului. Intitulat „Tzara.Dada.Azi”, evenimentul online a reunit intervenții ale următorilor: Raya Zommer-Tal, directoarea Muzeului Janco-Dada din Ein Hod; Erwin Kessler, critic de artă și directorul Muzeului de Artă Recentă din București; conf. univ. dr. Paul Cernat, de la Universitatea din București, specializat în istoria mișcării literare de avangardă din România; poeta Marlena Braester, președinta ASILF și redactor-șef al revistei *Continuum*; Eran Hadas, profesor și poet israelian.

O viață „jazzy”

(Urmare din pag. 17) La începutul anilor '60, Konitz se mută în California și observă că foarte rapid cluburile de jazz sunt înlocuite de cluburi în care se ascultă rock'n roll. Acest gen era acum în prim planul muzicii americane, dar în același timp se năștea o mișcare de avangardă în jazz, din care făceau parte și John Coltrane, Ornette Coleman și Albert Ayler, între alții.

Lee Konitz se întoarce în New York și lansează în 1967 *Duets*, un album cu multe variații stilistice, care se alătură mișcării de avangardă în jazz.

După acest album, Lee Konitz se mută pentru câțiva ani în Germania, dar se întoarce în Manhattan, unde cântă din nou în anii '70 în cluburile de jazz și lansează câteva albume importante, alături de prieteni vechi, între care Chet Baker și mentorul său, Lennie Tristano.

Urmează o perioadă de creativitate intensă, cu multe albume lansate în anii '80 și '90.

În cariera sa de șapte decenii, Lee Konitz a lansat peste 100 de albume. Ultimul dintre ele, *Old songs new*, în anul 2019.

Lee Konitz a murit pe 15 aprilie 2020, la vârsta de 92 de ani, din cauza complicațiilor provocate de Covid 19.

Bun de citit – Semnal Hasefer

Continuăm rubrica noastră semnalându-le cititorilor lucrările apărute recent la Editura Hasefer.

• **„O viață în cibernetică”, de Norbert Wiener**, traducere din limba engleză de Paul S. Grigoriu, cuvânt înainte de Ronald R. Kline, profesor de istoria ciberneticii la Universitatea Cornell din Ithaca, New York, în redactarea Ileana Buculei, reunește volumele autobiografice „Fost copil-minune: copilăria și tinerețea” și „Sunt matematician: viața unui fost copil-minune”. Autorul (1894-1964) este fiul filologului Leo Wiener și întemeietorul disciplinei ciberneticii. În 1919 a fost numit profesor la Institutul de Tehnologie din Massachusetts (MIT).

• **„Existența evreiască în opera lui Panait Istrati”, de David Seidmann**, traducere din limba franceză de Gabriela Cocora, în redactarea Andreei Olaru, este un studiu al temei evreilor în viața și opera lui Panait Istrati. Originar din Bucovina, autorul a fost influențat de viziunea cercetătoarei Monique Jutrin, exegetă a lui Benjamin Fondane, datorită căreia a „căpătat convingerea că Istrati a rămas până la moarte un prieten al evreilor”.

• **„Istoriile de sertar. Despre evreii din România”, volum coordonat de dr. Lyra Benjamin și dr. Irina Weiner-Spirescu**, cercetătoare la Centrul pentru Studiul Istoriei Evreilor din România „Wilhelm Filderman”, și redac-

at de Ileana Buculei. Articolele sunt grupate tematic și cronologic, de la dezbaterile și pledoariile privind emanciparea evreilor din România până la perioada post-comunistă. Autorii lor sunt Andreea Balaban, Lyra Benjamin, Claudia Bosoi, Adrian Cioplâncă, Ildikó Galeru, Daniela Gîlcă, Maria Mădălina Irimia, Natalia Lazăr, Marius Popescu, Claudia Secașiu, Anca Tudorancea și Irina Weiner-Spirescu.

Pentru mai multe detalii vă invităm să consultați site-ul nostru, www.hasefer.ro, iar pentru comenzi ne puteți contacta pe e-mail: difuzare@hasefer.ro.

CLAUDIA BOSOI

„Un deceniu de scris românesc în Israel, 2010-2020”

În antologia publicată recent de Editura Saga, coordonator Adrian Grauenfels, intitulată „Un deceniu de

scris românesc în Israel. O antologie a artelor vizuale și a scrisului literar, 2010-2020”, există o corespondență benefică între text, imagine, istorie, memorialistică.

În prefață sunt evidențiate importanța apariției sale în context pandemic, focalizările coautorilor asupra experienței Holocaustului (atât retrări, cât și moștenire în formarea suferințelor și intelectuală a urmașilor), a procesului de integrare a nou-veniților în societatea israeliană, precum și a mobilizării pentru combaterea antisemitismului în creștere în contemporaneitate.

Racordarea la literatura-mamă se vădește tematic – studiul despre Eminescu în idiş și ebraică – și calitativ – fluența limbii române în poezie și proză, fie că e vorba de o propensiune spre fantastic, fie de o panoramare din unghi critic a lumii în care trăim. Rețin atenția crochiuri de personalități salvate din Holocaust, stilizări de motive românești în arta israeliană. (I.D.)

Semnal – Revista Continuum

Sumarul numărului dublu 17/18 din 2020 al publicației *Continuum* („Revistă a scriitorilor israelieni de limbă franceză”, 263 pp.) se axează pe două teme principale: comemorarea a 75 de ani de la eliberarea Auschwitzului („75 ans après”) și aniversarea unui secol de la nașterea poetului Paul Celan („Les 100 ans de Paul Celan”). În editorialul ei („Nous n’avons droit qu’au silence”), Marlina Braester prezintă: „Scriitori care au suportat direct sau indirect Shoah-ul se exprimă pe ei înșiși sau asupra operei altor scriitori și se întrebă despre responsabilitatea și necesitatea scrisului sau, dimpotrivă, a diferitelor forme de tăcere. Textele reunite aici își răspund, se completează, se luminează între ele punându-și aceleași probleme.” Asta în privința Shoah-ului, pe de o parte.

Pe de altă parte, referitor la Paul Celan: „Precum Benjamin Fondane (B. Fundoianu), Paul Celan este și el un exilat cu soartă tragică, a cărui poezie e scrisă «deasupra abisului». Amândoi se înscriu, prin multipla lor apartenență culturală, în cosmopolitismul european din prima jumătate a secolului trecut. Celan poartă în el

traumatismul celui de al Doilea Război mondial.”

Capitolul rezervat Shoah-ului cuprinde 4 secvențe: „Autori în oglinzi și perspective” (eseuri, meditații și reflecții despre diverși autori care au abordat acest subiect, semnate de: Maxime Decout, Myriam Anissimov, Esther Orner, Francine Cicurel, Rachel O’Shea, Marlina Braester, Micheline Weinstock, Francine Kaufmann, Amelia Peral, Simone Wiener); „De la o scriitură la alta” (fragmente literare, epice și lirice, bazate pe experiența sau viziunea personală: Agnès Bensimon, Régine Waintrauer, Gérard Benhamou, Gilbert Finkel, Esther Omer, Itamar Yoz Kest); „Urme și mărturii” (fragmente memorialistice de: Guylain-David Sibon, Miri Nathan, Michèle Stroun-Finger, Yair Biran, Eva Lazarus Sibon, Colette Lainman); „Interviuri” (Marlena Braester cu Zeév Kedem și Esther Orner cu Henri Raczymow).

Lui Paul Celan, firesc, îi revine un capitol consistent de analize și interpretări semnate de: Steven Jaron („O lumină paradoxală”), Laurent Mourey („O trecere îngustă pentru voce – po-

emul lui Paul Celan”, pornind de la o aserțiune din celebrul discurs „Meridianul”, (1960): „În artă, mergi mai curând prin trecerea îngustă care e numai a ta. Și eliberează-te...”) și Dina von Schwartze („A învăța să mori iar și iar”). Acestea li se adaugă două dedicații poetice semnate de Alain Fabre-Catalan (grupajul de versuri inedite „pe căile respirației...”, urmat de eseul „Paul Celan și prezentul memoriei”) și Zéno Bianu („Poème des degrés. Kaddish pour Paul Celan”).

În sfârșit, sumarul e completat de rubricile „În pregătire” (cu extrase din romanul autobiografic „Cei doi Yaakov” de Irit Akrabi și din teza de doctorat a lui Adi Sorek sub titlul „Lectură și scriitură în jurul unei stânci de lavă întărită”) și „In Memoriam” (despre filmul „Copilul iubit sau joaca de-a femeia măritată” al regretatei cineaste Chantal Akerman).

Mai trebuie spus că ținuta intelectuală deosebită a revistei *Continuum* (lansată, la fiecare apariție, în standul rezervat la prestigiosul „Salon de la Revue” de la Paris) se datorează în primul rând celor două editoare: Marlina Braester (redactor-șef, născută la Iași, absolventă a Univ. „A.I. Cuza”, poetă, lingvistă, profesor universitar la Haifa, traducătoare – inclusiv a ro-

manelor lui Amos Oz în limba română, la Ed. Humanitas, președintă a Asociației Scriitorilor Israelieni de Limbă Franceză din anul 2000, laureată a Premiului „Ilarie Voronca”, Rodez-Franța în 2001, Chevalier dans l’Ordre des Palmes Académiques, Franța, 2003 etc.) și Esther Orner (născută la Magdeburg, Germania, redactor, scriitoare, traducătoare, animatoare a atelierului de scriitură de la Institutul Francez din Tel Aviv, profesoară în cadrul Departamentului de franceză al Univ. Bar Ilan, Chevalier de l’Ordre des Arts et des Lettres, Franța, 2013 etc.).

EMIL NICOLAE-NADLER

Maratonul dramaturgiei israeliene

Un număr de cinci teatre din România au ales să marcheze Ziua Statului Israel difuzând în mediul online, în perioada 14-16 aprilie, o serie de spectacole aparținând unor dramaturgi israelieni, în cadrul unui parteneriat cu Ambasada Statului Israel în România. Prin intermediul unui mesaj postat pe pagina de Facebook a evenimentului, ambasadorul David Saranga i-a invitat pe toți cei interesați de cultura israeliană să participe la acest „maraton al dramaturgiei israeliene”, oferit în mod gratuit. „Cinci teatre din România, cinci dramaturgi din Israel, un maraton cultural online. Teatrul de Stat Constanța, Teatrul Național din București, Teatrul Evreiesc de Stat, Teatrul «L.S. Bulandra» și Teatrul «Toma Caragiu» din Ploiești vă invită să sărbătoriți cultura israeliană și prietenia de 73 de ani dintre Israel și România.”

Primul astfel de eveniment a fost oferit de Teatrul Evreiesc de Stat care a prezentat spectacolul *Varșovia – ghid turistic*, de Hillel Mittelpunkt, regia Eugen Gyemant. Actorii Maia Morgenstern, Claudiu Istodor, Natalie Ester, Nicolae Botezatu și Viorica Predica spun povestea unei mame și a fiului ei aflați în Varșovia, pentru a încerca să obțină o clădire care aparține familiei lor înainte de al Doilea Război Mondial. Călătoria lor dezvăluie conflictul între generații, relațiile lor cu tatăl care a murit cu ani în urmă, și „lecția” Holocaustului, atât pentru generația care l-a trăit, cât și pentru generația mai tânără, care a simțit această experiență îngrozitoare în copilărie. Tot Teatrul Evreiesc de Stat a prezentat *Șofer / Pictor*, de același Hillel Mittelpunkt, regia Alexandru Dabija, scenografia Andrada Chiriac, cu Maia Morgenstern și Lucian Iftime. Acțiunea se concentrează în jurul a două personaje. Mira este pictor. După patruzeci de ani de carieră artistică în America de Sud, revine în Israel, în casa copilăriei sale. Acasă, Mira descoperă că fratele i-a murit, iar în locul lui trăiește prietenul acestuia, Aaron, șofer de camion, care și-a pierdut memoria din cauza unui accident.

Spectacolul *Amărăștenii*, producție a Teatrului „Toma Caragiu” din Ploiești, după un text de Zadok Zemach, regia

Sânziana Stoican, îi are în distribuție pe Andi Vasluiuanu, Ionuț Vișan, Ioan Coman, Ada Simionică și Sânziana Tarță. Spectatorii au putut urmări o comedie romantică, amuzantă până la durere, dureroasă până la lacrimi, despre dragoste, fantasmă, căsătorie, divorț, compasiune și speranța într-o viață mai bună.

Maratonul a continuat cu spectacolul Teatrului Național din București, *Noii infractori*, de Edna Mazya, traducerea Etgard Bitel, regia Ion Caramitru. De această dată avem de-a face cu o poveste cu tâlc despre tentația banului, câștiguri facile pe care nu tocmai ortodoxe, riscante manevre de supraviețuire și apăsătoare rutină a grijilor casnice. O comedie de o frapantă actualitate, balansând între râs și lacrimă, despre o familie care speră să-și regăsească bunăstarea pierdută.

Producția Teatrului „Toma Caragiu” din Ploiești, *Miriam W.*, de Savyon Liebrecht, regia Radu Afrim, spune povestea unei femei care se întoarce după douăzeci de ani la casa părintească, de unde plecase după moartea tatălui, când ea însăși avea douăzeci de ani. Casa, nelocuită acum, urmează să fie vândută. Imersia personajului în amintiri aduce la lumină straturi ascunse ale celor ce s-au întâmpnat cândva.

Teatrul de Stat Constanța a oferit spectatorilor din mediul virtual una dintre cele mai recente producții ale sale, *Jocuri în curtea din spate*, de Edna Mazya, regia Diana Mititelu, avându-i în distribuție pe Ecaterina Elena Lupu, Theodor Șoptelea, Ștefan Mihai, Cătălin Bucur, Andrei Bibire.

Teatrul „L.S. Bulandra” din Capitală a prezentat spectacolul *Meșteșugul vieții*, de Hanoah Levin, regia Felix Alexa, scenografia Nina Brumșilă, cântece Ada Milea, cu actorii Răzvan Vasilescu, Dana Dogaru, Dan Aștilean. *Meșteșugul vieții*, considerată una dintre cele mai apreciate piese ale marelui dramaturg israelian Hanoah Levin, examinează viața din perspectiva unui cuplu: speranțe pierdute, viață irosită, mânie, violență, regrete, dificultăți de comunicare.

DAN DRUȚĂ

Maria Agnese Tribbioli, călugărița devenită „Drept între Popoare”

Maria Agnese Tribbioli s-a născut în 1874 la Florența, a crescut într-o familie catolică, a primit o educație catolică solidă și s-a călugărit în 1901. A lucrat mai întâi ca profesoară pentru Patronajul San Jose. Apoi, în 1917, împreună cu sora Adriana Telai, a fondat la Florența Congregația Pie Operaie di San Giuseppe, recunoscută în 1927, cu ajutorul monseniorului Tribbioli, văr primar al sorei Maria, episcop al Diezezei. Preocuparea Congregației și a sorei Maria era să-i ajute pe cei necăjiți. În această cate-

gorie s-a înscris și salvarea evreilor, în timpul celui de al Doilea Război Mondial.

În perioada războiului, Florența s-a aflat în centrul unei operațiuni majore de salvare a evreilor, condusă de cardinalul Elia Dalla Costa (care a primit, la rândul lui, titlul de „Drept între Popoare”). Dalla Costa a organizat o rețea de preoți, călugărițe și oameni simpli care ofereau adăpost și protecție evreilor prigoniți. Sora Maria a răspuns

EVA GALAMBOS

(Continuare în pag. 22)

O nouă fundație a lui Steven Spielberg, dedicată unor documentare evreiești

Regizorul Steven Spielberg a inițiat o fundație pentru realizarea unor filme documentare, dedicate diferitelor aspecte ale vieții evreiești, scrie The Jewish Telegraphic Agency. Denumită „Jewish Story Partners”, ea face parte din Fundația „Drepti între Popoare”,

înfiițată de regizorul și de soția lui, actrița Kate Capshaw, după realizarea în 1993 a filmului „Lista lui Schindler”. Inițiativa este susținută de alte două organizații filantropice evreiești: Fondul Maimonide și Fondul Jim Joseph. Ideea noii fundații a fost promovarea unui număr cât mai mare de voci, identități, experiențe și perspective evreiești, mai ales acum, când crește prăpastia socială și cele mai importante pelicule nu reflectă complexitatea comunității evreiești, au subliniat cei doi inițiatori într-o declarație în care anunțau noua fundație.

Curând, organizația, care are la dispoziție două milioane de dolari, va anunța primul concurs pentru granturi pentru acest an, în valoare de 500.000 de dolari. Directorul proiectului este Roberta Grossman, regizoare specializată în documentare cu teme evreiești. Directorul artistic va fi Caroline Libresco, producătoare, unul dintre organizatorii Festivalului de film independent Sundance.

Fundația lui Spielberg denumită „Drepti între Popoare” a promovat o serie de inițiativă evreiești, inclusiv Fundația „USC Shoah” care a creat o arhivă de mărturii ale supraviețuitorilor Holocaustului. (E.G.)

10 mai: Regalitatea și evreii din România

(Urmare din pag. 13) ghetourile din Transnistria, cerându-i să intervină pentru aprobarea trimerii de ajutoare evreilor deportați. Relațiile șef-rabinului cu Familia Regală au fost înlesnite prin acțiunile unor medici evrei, angajați ai Curții Regale.

Regina Elena a fost printre cei care au contribuit la trimiterea de ajutoare evreilor din Transnistria. La sfatul monseniorului Andreas Cassulo, nuntial apostolic în România, Regina-Mamă Elena a cerut viceprim-ministrului și ministru al afacerilor externe, Mihai Antonescu, să ordone împunerticului guvernului pentru chestiuni evreiești, Radu Lecca, să aprobe autorizația de a trimite ajutoare – medicamente, haine, alimente – în ghetourile și lagărele de concentrare de peste Nistru. Ajutorul trimis în 1942, cu ajutorul Crucii Roșii, care se afla sub înaltul patronaj și sub ocrotirea M.S. Regina-Mamă Elena, a salvat viețile a mii de evrei din Transnistria.

Maria Agnese Tribbioli, călugărița...

(Urmare din pag. 21) Dalla Costa și a oferit adăpost mai multor familii de evrei în subsolul mănăstirii ei, fără nicio plată. Printre cei salvați se afla familia cantorului sinagoga Simone Sacerdoti. Acesta s-a implicat în rețeaua lui Dalla Costa și i-a ajutat pe rabinul Nathan Cassuto să salveze alți evrei.

În 1943, SS-ul a fost informat că în mănăstire sunt ascunși evrei. Doi ofițeri SS au venit la poarta clădirii pentru a-i aresta, dar sora Maria i-a înfruntat și nu i-a lăsat să intre. Dar, după acest incident, și-a dat seama că mănăstirea nu mai este un loc sigur și i-a trimis pe evrei în alte ascunzători, tot prin rețeaua religioasă. În acest fel, familia Sacerdoti a supraviețuit.

Sora Maria, o femeie remarcabilă, blândă, dar cu un caracter puternic, a murit în 1965 și a fost înmormântată în capela Betania din Florența. Pe 16 iunie 2009 a primit postum titlul de „Drept între Popoare”. A fost proclamată de Biserica Catolică „Servitoarea lui Dumnezeu”, un prim pas către o posibilă canonizare.

Fundația Internațională Raoul Wallenberg a decis să denumească Congregația creată de sora Maria „Casa Vieții”, în cadrul programului Fundației, prin care au fost identificate peste 500 de locuri care au adăpostit victimele persecuțiilor naziste din Europa.

Leon Rotman a primit Placheta...

(Urmare din pag. 3) de la Snagov, în 1955, îl învinge pe vicecampionul mondial de la Măcon, István Hernek. Leon Rotman începe antrenamentele pentru J.O. de la Melbourne. La 25 octombrie 1956 face parte din lotul de sportivi români care pleacă la Olimpiadă. Se întoarce acasă cu două medalii de aur. La

J.O. de la Roma, în 1960, obține medalia de bronz. O accidentare la umăr îl împiedică să participe la J.O. de la Tokyo, în 1964. După laurii obținuți la 14 titluri naționale, își încheie cariera competițională și o începe pe cea de antrenor. În 1987 devine antrenor emerit.

După 1989, Leon Rotman primește, prin decret prezidențial, Ordinul național „Pentru Merit” în grad de ofițer, în anul 2000, și „Meritul Sportiv”, în 2008, tot prin decret prezidențial.

Leon Rotman nu s-a dezis niciodată de evreitatea sa. El participă la numeroase evenimente comunitare. Este membru de onoare al CEB.

Sesiunea comună a Consiliului de Conducere și a Adunării Generale...

(Urmare din pag. 4) care unul dintre participanți a solicitat o consultare cu conducerea FCER. Componenta Comisiei a fost aprobată.

Președintele FCER, Silviu Vexler, a mulțumit celor prezenți pentru contribuția lor la bunul mers al sesiunii Consiliului de Conducere și a Adunării Generale.

La rândul său, Ovidiu Bănescu, în calitate de vicepreședinte, a mulțumit pentru implicarea și mobilizarea membrilor în această perioadă dificilă, conducătorilor Departamentului de Asistență, în mod special directoarei DASM, dr. Mona Bejan, și a lansat un apel pentru a se oferi sprijin conducerii.

Eduard Kupferberg a mulțumit tuturor pentru participare și și-a exprimat din nou speranța că la anul ne

Reluarea deportărilor din Basarabia și Bucovina, în primăvara anului 1942, s-a făcut pe baza ordinului emis de mareșalul Antonescu.

Regina-Mamă Elena a acționat, de asemenea, pentru oprirea deportării evreilor în Transnistria, determinându-l pe regele Mihai să anuleze ordinele autorităților în acest sens, fapt ce a dus la salvarea unor evrei propuși pentru a fi deportați. Referitor la intervenția Reginei-Mamă Elena și a regelui Mihai pentru sistarea deportării evreilor în Transnistria, G. Richter nota la 30 octombrie 1942: „Regina-Mamă Elena i-a spus foarte serios Regelui că, dacă deportările nu sunt imediat sistate, va părăsi țara. Drept urmare, regele i-a telefonat numai decât viceprim-ministrului Mihai Antonescu și, în consecință, a avut loc un consiliu de miniștri în urma căruia arestații au fost eliberați, dar s-a dat și un comunicat al Președinției.”

La 2 august 1943, în urma intervențiilor mai multor personalități, pre-

cum regele Mihai, Regina-Mamă Elena, Iuliu Maniu ș.a., Wilhelm Filderman a fost readus în țară din deportarea în Transnistria. Într-o scrisoare publicată în *Curierul israelit* din 17 septembrie 1944, care fusese adresată Regelui la 1 ianuarie 1943, Filderman sublinia devotamentul evreilor față de țara în care trăiau, fiind gata să contribuie la îndeplinirea cauzei românești.

Regina-Mamă a reușit, în perioada 1943-1944, să sprijine întoarcerea evreilor rămași în viață, inclusiv a orfanilor evrei. În discursul marelui rabin al Genevei, dr. Alexandru Șafran, fost șef-rabin al României, ținut la Ambasada Israelului din Berna, la 4 noiembrie 1993, cu ocazia acordării Regelui Mihai al României Diplomei și Medaliei de Onoare de „Drept între Popoare”, conferite Reginei-Mamă Elena pentru meritele sale excepționale în salvarea evreilor în perioada Holocaustului, acesta menționa: „De fiecare dată, Regina-Mamă Elena a răspuns chemării mele cu evlavie și înțelepciune, cu delicatețe și fermitate. Ea s-a străduit să salveze evreii persecutați și i-a salvat. A fost o adevărată Mamă pentru evreii din România, care au fost persecutați fără milă.”

La mulți ani, EDUARD KUPFERBERG!

Aflat în al doilea mandat ca secretar general al Federației Comunităților Evreiești din România, Eduard Kupferberg a avut timp să demonstreze că funcția pentru care a fost ales i se potrivește ca o mânășă și că tinerețea nu este sinonimă cu lipsa de experiență.

Aflat în timpul pandemiei în fruntea unor sectoare dificile, cum ar fi resursele umane, Eduard Kupferberg a arătat că poți fi preocupat în același timp de funcționarea Federației, dar și de păstrarea sănătății și de protecția salariaților.

De remarcat faptul că toate acestea au fost realizate fără a trece pe planul al doilea coordonarea Cancelariei Rabinice.

Ad Mea Veessrim!

78 de ani de la răscoala ghetoului din Varșovia

(Urmare din pag. 5) Emanuel Ringelblum și de ajutoarele lui și include documente oficiale, publicații ilegale și statistici despre cei care au murit, măturii ale celor care au fost de față la ororile din ghetou, precum și descrieri ale vieții cotidiene – cartele de alimente, rețete medicale, programe de teatru. Documentele au fost adunate de un grup de militanți, denumit „Oyneg Shabbes”, și îngropate în cutii de metal și bidoane de lapte. Numai trei membri ai grupului au supraviețuit și, cu ajutorul lor, în 1946 a fost găsită prima parte a arhivei. A doua parte a fost găsită în 1950, însă a treia a fost distrusă de nașiști după înfrângerea răscoalei din ghetou.

Astăzi, arhiva este expusă la Institutul de Istorie a Evreilor din Varșovia și este considerată cea mai completă documentare a vieții ghetoului. În afara acestui monument, se preconizează ridicarea în cimitirul evreiesc din Varșovia a unui monument în memoria membrilor grupului „Oyneg Shabbes”.

SUA nu vor participa la a XX-a aniversare a reuniunii de la Durban

(Urmare din pag. 18) stat rasist, care a comis „crime împotriva umanității”, „purificare etnică”, „apartheid” și „genocid” împotriva palestinienilor.

Principalele organizații evreiești internaționale au întâmpinat cu bucurie decizia Statelor Unite. Astfel, B'nai B'rith International (BBI) a salutat „decizia administrației americane pentru atitudinea sa principială, asemănătoare cu cea a predecesorilor ei, de a nega legitimitatea cadrului ONU care susține că luptă împotriva prejudecăților, dar, de fapt, subminează chiar această legitimitate. „Conferința din 2001 a fost otrăvită de manifestării virulente antisioniste și de antisemitism fățiș. Cerem tuturor statelor de bună credință și vom continua să insistăm ca orice formă de ură, inclusiv cele care țintesc evreii, să nu capete o platformă oferită de cele mai

importante foruri internaționale”, se arată în declarația BBI.

„Conferința de la Durban din 2001 a fost o orgie de ură atât de rea, încât SUA și Israel s-au retras dezgustați. A fost atât de rău, încât Înaltul Comisar ONU pentru Drepturile Omului, Mary Robinson, a declarat că este un dar antisemit oribil”, a afirmat Avi Mayer, director executiv al Global Communication din cadrul Comitetului Evreiesc American. Michal Cotler-Wunsch, fost membru Knesset din partea formațiunii „alb-albaștri”, a arătat: „Durban a fost ecosistemul pentru escaladarea declarată în războiul dus împotriva Israelului, transformând în armă dreptul internațional și instituțiile lui. Implementarea orchestrată și sistemică a acestei strategii amenință nu numai Israelul, ci și valorile și bazele comune ale democrației și drepturilor omului.”

Actualitatea operei lui Paul Celan

(Urmare din pag. 8) prin prisma unor sublinieri dintr-o scrisoare din 1917 a Rosei Luxemburg, conducătoare social-democrată și pacifistă, trimisă din închisoarea din Breslau. Pe fereastra celei, Rosa vede bivoli aduși din România, pradă de război, biciuiți de soldați peste râni sângerânde: „Bietul meu bivoli, bietul și iubitul meu frate, scrie Rosa, ne aflăm amândoi aici, nevolnici și bicusnici, laolaltă în durere, neputință, dorință de libertate.” Doi ani mai târziu va fi ucisă prin lovituri de pat de pușcă.

Studiile despre opera lui Celan se înscriu printre acțiunile de ripostă a intelectualității românești și europene umaniste în fața emergenței extremei drepte, azi.

